

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

CHAMBRE DES REPRESENTANTS
DE BELGIQUE

INTEGRAAL VERSLAG
MET
VERTAALD BEKNOPT VERSLAG
VAN DE TOESPRAKEN

COMPTE RENDU INTEGRAL
AVEC
COMPTE RENDU ANALYTIQUE TRADUIT
DES INTERVENTIONS

COMMISSIE VOOR DE VOLKSGEZONDHEID, HET
LEEFMILIEU EN DE MAATSCHAPPELIJKE
HERNIEUWING

COMMISSION DE LA SANTE PUBLIQUE, DE
L'ENVIRONNEMENT ET DU RENOUVEAU DE LA
SOCIETE

woensdag

05-06-2002

14:15 uur

mercredi

05-06-2002

14:15 heures

AGALEV-ECOLO	<i>Anders gaan leven / Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales</i>
CD&V	<i>Christen-Democratisch en Vlaams</i>
FN	<i>Front National</i>
MR	<i>Mouvement réformateur</i>
PS	<i>Parti socialiste</i>
cdH	<i>centre démocrate Humaniste</i>
SP.A	<i>Socialistische Partij Anders</i>
VLAAMS BLOK	<i>Vlaams Blok</i>
VLD	<i>Vlaamse Liberalen en Democraten</i>
VU&ID	<i>Volksunie&ID21</i>

<i>Afkortingen bij de nummering van de publicaties:</i>		<i>Abréviations dans la numérotation des publications:</i>	
DOC 50 0000/000	<i>Parlementair document van de 50e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer</i>	DOC 50 0000/000	<i>Document parlementaire de la 50e législature, suivi du n° de base et du n° consécutif</i>
QRVA	<i>Schriftelijke Vragen en Antwoorden</i>	QRVA	<i>Questions et Réponses écrites</i>
CRIV	<i>Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaald beknopt verslag van de toespraken (op wit papier, bevat ook de bijlagen)</i>	CRIV	<i>Compte Rendu Intégral, avec, à gauche, le compte rendu intégral définitif et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (sur papier blanc, avec les annexes)</i>
CRIV	<i>Voorlopige versie van het Integraal Verslag (op groen papier)</i>	CRIV	<i>Version Provisoire du Compte Rendu Intégral (sur papier vert)</i>
CRABV	<i>Beknopt Verslag (op blauw papier)</i>	CRABV	<i>Compte Rendu Analytique (sur papier bleu)</i>
PLEN	<i>Plenum (witte kaft)</i>	PLEN	<i>Séance plénière (couverture blanche)</i>
COM	<i>Commissievergadering (beige kaft)</i>	COM	<i>Réunion de commission (couverture beige)</i>

<i>Officiële publicaties, uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers</i>	<i>Publications officielles éditées par la Chambre des représentants</i>
<i>Bestellingen:</i>	<i>Commandes:</i>
<i>Natieplein 2</i>	<i>Place de la Nation 2</i>
<i>1008 Brussel</i>	<i>1008 Bruxelles</i>
<i>Tel.: 02/ 549 81 60</i>	<i>Tél.: 02/ 549 81 60</i>
<i>Fax: 02/549 82 74</i>	<i>Fax: 02/549 82 74</i>
<i>www.deKamer.be</i>	<i>www.laChambre.be</i>
<i>e-mail: publicaties@deKamer.be</i>	<i>e-mail: publications@laChambre.be</i>

INHOUD

Vraag van mevrouw Trees Pieters aan de minister van Consumentenzaken, Volksgezondheid en Leefmilieu over "de financiering van BSE-tests" (nr. 7366)

Sprekers: Trees Pieters, Magda Aelvoet, minister van Consumentenzaken, Volksgezondheid en Leefmilieu

Vraag van de heer Ferdy Willems aan de minister van Consumentenzaken, Volksgezondheid en Leefmilieu over "dierproeven op apen" (nr. 7296)

Sprekers: Ferdy Willems, Magda Aelvoet, minister van Consumentenzaken, Volksgezondheid en Leefmilieu

Vraag van de heer Koen Bultinck aan de minister van Consumentenzaken, Volksgezondheid en Leefmilieu over "de ethische comités van ziekenhuizen" (nr. 7385)

Sprekers: Koen Bultinck, Magda Aelvoet, minister van Consumentenzaken, Volksgezondheid en Leefmilieu

Vraag van mevrouw Annemie Van de Casteele aan de minister van Consumentenzaken, Volksgezondheid en Leefmilieu over "BSE bij schapen" (nr. 7374)

Sprekers: Annemie Van de Casteele, Magda Aelvoet, minister van Consumentenzaken, Volksgezondheid en Leefmilieu

Vraag van mevrouw Annemie Van de Casteele aan de minister van Consumentenzaken, Volksgezondheid en Leefmilieu over "het tekort aan verpleegkundigen" (nr. 7376)

Sprekers: Annemie Van de Casteele, Magda Aelvoet, minister van Consumentenzaken, Volksgezondheid en Leefmilieu, **Martine Dardenne**

Vraag van mevrouw Martine Dardenne aan de minister van Consumentenzaken, Volksgezondheid en Leefmilieu over "het naast elkaar verbouwen van transgene en niet-transgene gewassen" (nr. 7398)

Sprekers: Martine Dardenne, Magda Aelvoet, minister van Consumentenzaken, Volksgezondheid en Leefmilieu

Vraag van mevrouw Frieda Brepoels aan de minister van Consumentenzaken, Volksgezondheid en Leefmilieu over "de invulling van de FAVV-top" (nr. 7406)

Sprekers: Frieda Brepoels, voorzitter van de VU&ID-fractie, **Magda Aelvoet**, minister van

SOMMAIRE

Question de Mme Trees Pieters à la ministre de la Protection de la consommation, de la Santé publique et de l'Environnement sur "le financement des tests ESB" (n° 7366)

Orateurs: Trees Pieters, Magda Aelvoet, ministre de la Protection de la consommation, de la Santé publique et de l'Environnement

Question de M. Ferdy Willems à la ministre de la Protection de la consommation, de la Santé publique et de l'Environnement sur "l'utilisation de singes pour des expérimentations animales" (n° 7296)

Orateurs: Ferdy Willems, Magda Aelvoet, ministre de la Protection de la consommation, de la Santé publique et de l'Environnement

Question de M. Koen Bultinck à la ministre de la Protection de la consommation, de la Santé publique et de l'Environnement sur "les comités d'éthique des hôpitaux" (n° 7385)

Orateurs: Koen Bultinck, Magda Aelvoet, ministre de la Protection de la consommation, de la Santé publique et de l'Environnement

Question de Mme Annemie Van de Casteele à la ministre de la Protection de la consommation, de la Santé publique et de l'Environnement sur "l'ESB chez les moutons" (n° 7374)

Orateurs: Annemie Van de Casteele, Magda Aelvoet, ministre de la Protection de la consommation, de la Santé publique et de l'Environnement

Question de Mme Annemie Van de Casteele à la ministre de la Protection de la consommation, de la Santé publique et de l'Environnement sur "la pénurie de personnel infirmier" (n° 7376)

Orateurs: Annemie Van de Casteele, Magda Aelvoet, ministre de la Protection de la consommation, de la Santé publique et de l'Environnement, **Martine Dardenne**

Question de Mme Martine Dardenne à la ministre de la Protection de la consommation, de la Santé publique et de l'Environnement sur "la coexistence culture OGM et non OGM" (n° 7398)

Orateurs: Martine Dardenne, Magda Aelvoet, ministre de la Protection de la consommation, de la Santé publique et de l'Environnement

Question de Mme Frieda Brepoels à la ministre de la Protection de la consommation, de la Santé publique et de l'Environnement sur "la désignation de la direction de l'AFSCA" (n° 7406)

Orateurs: Frieda Brepoels, présidente du groupe VU&ID, **Magda Aelvoet**, ministre de la

Consumentenzaken, Volksgezondheid en
Leefmilieu

Protection de la consommation, de la Santé
publique et de l'Environnement

Interpellatie van de heer François Dufour tot de
minister van Consumentenzaken, Volksgezond-
heid en Leefmilieu over "de pcb-normen in vis"
(nr. 1281)

26

Sprekers: **François Dufour, Magda Aelvoet**,
minister van Consumentenzaken, Volks-
gezondheid en Leefmilieu

Interpellation de M. François Dufour à la ministre
de la Protection de la consommation, de la Santé
publique et de l'Environnement sur "la norme PCB
dans les poissons" (n° 1281)

26

Orateurs: **François Dufour, Magda Aelvoet**,
ministre de la Protection de la consommation,
de la Santé publique et de l'Environnement

Vraag van de heer Jo Vandeurzen aan de minister
van Consumentenzaken, Volksgezondheid en
Leefmilieu over "de ethische comités van de
ziekenhuizen" (nr. 7365)

34

Sprekers: **Jo Vandeurzen, Magda Aelvoet**,
minister van Consumentenzaken, Volks-
gezondheid en Leefmilieu

Question de M. Jo Vandeurzen à la ministre de la
Protection de la consommation, de la Santé
publique, chargé des Classes moyennes sur "les
comités d'éthique des hôpitaux" (n° 7365)

34

Orateurs: **Jo Vandeurzen, Magda Aelvoet**,
ministre de la Protection de la consommation,
de la Santé publique et de l'Environnement

Vraag van mevrouw Yolande Avontroodt aan de
minister van Consumentenzaken, Volks-
gezondheid en Leefmilieu over "de opvang van
delinquente minderjarigen die psychisch ernstig
gestoord zijn" (nr. 7289)

38

Sprekers: **Yolande Avontroodt, Magda
Aelvoet**, minister van Consumentenzaken,
Volksgezondheid en Leefmilieu

Question de Mme Yolande Avontroodt à la
ministre de la Protection de la consommation, de
la Santé publique et de l'Environnement sur
"l'accueil de délinquants mineurs, affectés de
troubles psychiques graves" (n° 7289)

38

Orateurs: **Yolande Avontroodt, Magda
Aelvoet**, ministre de la Protection de la
consommation, de la Santé publique et de
l'Environnement

COMMISSIE VOOR DE
VOLKSGEZONDHEID, HET
LEEFMILIEU EN DE
MAATSCHAPPELIJKE
HERNIEUWING

van

WOENSDAG 5 JUNI 2002

14:15 uur

COMMISSION DE LA SANTE
PUBLIQUE, DE
L'ENVIRONNEMENT ET DU
RENOUVEAU DE LA SOCIETE

du

MERCREDI 5 JUIN 2002

14:15 heures

De vergadering wordt geopend om 15.27 uur door mevrouw Yolande Avontroodt, voorzitter.

La séance est ouverte à 15.27 heures par Mme Yolande Avontroodt, présidente.

De **voorzitter**: De vraag nr. 7346 van de heer Luc Paque wordt naar een latere datum verschoven.

01 Vraag van mevrouw Trees Pieters aan de minister van Consumentenzaken, Volksgezondheid en Leefmilieu over "de financiering van BSE-tests" (nr. 7366)

01 Question de Mme Trees Pieters à la ministre de la Protection de la consommation, de la Santé publique et de l'Environnement sur "le financement des tests ESB" (n° 7366)

01.01 **Trees Pieters** (CD&V): Mevrouw de voorzitter, mevrouw de minister, mijn vraag betreffende de financiering van de BSE-testen is zeker niet nieuw maar ik zal het verhaal nog eens over doen.

Sinds begin 2001 worden runderen ouder dan 30 maanden en risicorunderen vanaf 24 maanden getest op de gekkekoeienziekte. Vorig jaar nam de overheid de kosten nog op zich. Een ontwerp van koninklijk besluit, dat de Ministerraad eind 2001 goedkeurde, gaf aan dat de kosten vanaf 2002 zouden worden verhaald op de slachthuizen via een heffing op het karkasgewicht. Op die manier worden de kosten doorgerekend aan de distributie en de consument. De regering had beloofd om, in afwachting van een definitieve regeling, de kosten te prefinancieren. Niettegenstaande de Ministerraad op 25 maart 2002 aan de minister van Volksgezondheid de opdracht heeft gegeven om voor 19 april een structurele oplossing uit te dokteren, ligt er tot vandaag nog steeds geen voorstel op tafel. In de plenaire vergadering van 21 maart 2002 hebben de heer Paque en ikzelf u willen ondervragen maar het was staatssecretaris Deleuze die in uw plaats heeft geantwoord. Hij deelde mee dat het noodzakelijk overleg tussen de gewesten en de Europese Commissie was afgerond en dat de minister op 11 maart 2002 een advies van de Raad van State mocht ontvangen. Vanaf dan was het voor ons aanneembaar dat er snel zou worden gehandeld. Ondertussen is het juni en er is nog steeds geen duidelijkheid. De landbouworganisaties beweerden vorige week in een brief aan de eerste minister ongerust te zijn. Naarmate de periode van prefinanciering langer duurt, verhoogt immers het bedrag dat de vleessector moet betalen.

01.01 **Trees Pieters** (CD&V): Depuis début 2001, les bovins de plus de trente mois et les bovins à risque sont soumis à des tests ESB. L'an dernier, les pouvoirs publics ont pris en charge le coût de ces tests. Aux termes d'un projet d'arrêté royal, ceux-ci devraient être répercutés sur les abattoirs à partir de 2002, sous la forme d'une taxe calculée en fonction du poids de la carcasse. En définitive, les coûts seraient supportés par la distribution et par le consommateur. Dans l'attente d'une réglementation définitive, les autorités assureraient le préfinancement. Le Conseil des ministres a chargé la ministre de trouver une solution structurelle pour le 19 avril 2002. La ministre dispose de l'avis du Conseil d'Etat depuis le 11 mars déjà. Toutefois, aucune proposition n'a encore été formulée. L'inquiétude croît parmi les organisations agricoles car le montant que devra payer le

Wat is de huidige stand van zaken in het betreffende dossier?

Is er reeds een voorstel? Indien dit niet zo is, wanneer mogen we het dan verwachten?

Wat gebeurt er ondertussen met de financiering van de BSE-testen?

01.02 Minister **Magda Aelvoet**: Mevrouw de voorzitter, collega's, ik kan erg kort antwoorden op die drie vragen. Op dit ogenblik zijn er verschillende voorstellen. Zoals u weet, wenste men het koninklijk besluit waarnaar u verwees te gebruiken indien er geen structurele oplossing kwam. Men hoopte inderdaad op een structurele oplossing, waarmee de hele sector zou kunnen instemmen. Dat heeft de eerste drie maanden van het jaar in beslag genomen. Het heeft tot niets geleid. Op het ogenblik dat het koninklijk besluit wel eventueel in werking zou treden, hebben ons vele vragen bereikt vanuit de landbouworganisaties. Zij vroegen om het koninklijk besluit niet te laten verschijnen en om wat meer tijd uit te trekken voor het vinden van een andere oplossing. Tot vandaag is daarover geen definitieve keuze gemaakt. Ik zeg u onomwonden dat hierover nog geen akkoord is bereikt. Ondertussen financieren de fondsen van het BIRB de prefinanciering van de BSE-testen. Zo ziet de stand van zaken eruit.

01.03 **Trees Pieters** (CD&V): Dank u, mevrouw de minister. Ik vraag mij af waarom de heer Deleuze, wellicht met uw goedkeuring, op 21 maart 2002 dan is komen vertellen dat er een akkoord was. Hij heeft een tekst afgelezen waarin werd gesteld dat het akkoord een resultaat was van gesprekken met de gemeenschappen en de gewesten en dat er over dat voorstel een advies van de Raad van State was gevraagd. Dat er geen akkoord was bereikt met de bedrijfssectoren, wisten wij al voor 21 maart.

Als de landbouworganisaties om een snelle oplossing vragen, meen ik dat de bal in uw kamp ligt. Zij hebben de eerste minister ook schriftelijk aangesproken. Ik vraag mij waarom u dan zelf geen oplossing voorstelt. U laat het probleem sudderen bij de landbouworganisaties, dus u verwacht van hen een oplossing?

01.04 Minister **Magda Aelvoet**: Helemaal niet. Het is niet aan de landbouworganisaties om een oplossing uit te werken. Zij verdedigen trouwens slechts één stelling, namelijk dat het niet op de boeren mag worden afgewenteld.

Er liggen momenteel verschillende oplossingen ter tafel. Inzake het bewuste koninklijk besluit – bedoeld als stok achter de deur – hebben wij alle adviezen ingewonnen. Het antwoord dat u hebt gekregen, had daarmee te maken. De stok achter de deur is niet gebruikt omdat de appreciatie, onder andere van de landbouworganisaties, maar ook van regeringsleden, erin bestond dat door de heffing te organiseren op het niveau van het slachthuis dit, ondanks alle beloften, toch zou worden doorgerekend aan de boer omdat hij minder zou krijgen voor een dier dat naar het slachthuis wordt gebracht. U hebt gelijk dat de bal nu in het kamp van de regering ligt en wij moeten nog een akkoord bereiken in deze materie.

secteur viandoux augmentera avec l'allongement de la période de préfinancement. Quel est l'état de ce dossier? Une proposition a-t-elle déjà été formulée ou va-t-elle l'être? Comment les tests de l'ESB sont-ils financés en attendant?

01.02 **Magda Aelvoet**, ministre: A ce jour, nous n'avons pas encore opéré de choix définitif parmi les différentes propositions. L'arrêté royal n'entrerait en vigueur que si aucune autre solution structurelle ne s'imposait. Après des mois de négociations, aucune solution n'a encore reçu l'aval de l'ensemble secteur. C'est le secteur lui-même qui a souhaité que l'arrêté royal ne paraisse pas et qui a préconisé d'attendre une autre solution. Entre-temps, les tests ESB sont financés par le BIRB.

01.03 **Trees Pieters** (CD&V): Le secrétaire d'Etat, M. Deleuze, a pourtant déclaré au nom de la ministre, le 21 mars 2002, qu'une solution avait pu être trouvée, ce qui ne semble donc pas être le cas. A mon sens, la balle est dans votre camp. La ministre ne peut tout de même pas attendre des organisations agricoles qu'elles résolvent elles-mêmes ce problème!

01.04 **Magda Aelvoet**, ministre: Il n'appartient pas, en effet, aux organisations agricoles de trouver une solution. Elles ne sont qu'une des parties en présence. Plusieurs solutions sont actuellement avancées et tous les avis nécessaires ont été recueillis à propos de l'arrêté royal. Le gouvernement n'a pas encore fait son choix parmi les différentes solutions. L'écueil majeur est que les abattoirs répercuteraient les frais les agriculteurs. Le gouvernement doit faire en sorte qu'un accord se dégage rapidement. Depuis le 1er janvier

le BIRB assure le préfinancement des tests.

01.05 Trees Pieters (CD&V): Mevrouw de minister, ik concludeer dat het gebrek aan eensgezindheid van de landbouworganisaties niet meer speelt. Het probleem ligt dus bij de regering.

01.06 Minister Magda Aelvoet: Mevrouw Pieters, ik heb nooit geweten dat de landbouworganisaties niet eensgezind waren.

01.07 Trees Pieters (CD&V): Mevrouw de minister, u zegt dat er geen akkoord is, onder meer omdat de landbouworganisaties niet akkoord gaan met uw koninklijk besluit. Daarnaast zegt u dat ook binnen de regering geen akkoord bestaat. Ik onthoud dit laatste als belangrijkste element van uw antwoord.

01.08 Minister Magda Aelvoet: Wij hebben terzake nog geen oplossing. Dat hebt u juist vastgesteld.

01.09 Trees Pieters (CD&V): Bevestigt u dat de BIRB voor de prefinanciering zal zorgen?

01.10 Minister Magda Aelvoet: Collega Pieters, dit is sinds 1 januari lopende.

Het incident is gesloten.

L'incident est clos.

02 Vraag van de heer Ferdy Willems aan de minister van Consumentenzaken, Volksgezondheid en Leefmilieu over "dierproeven op apen" (nr. 7296)

02 Question de M. Ferdy Willems à la ministre de la Protection de la consommation, de la Santé publique et de l'Environnement sur "l'utilisation de singes pour des expérimentations animales" (n° 7296)

02.01 Ferdy Willems (VU&ID): Mevrouw de voorzitter, mevrouw de minister, mijn vraag gaat inderdaad slechts over apen. De feiten haal ik uit een studie van dr. Langley. In 1999 zijn er in Europa 8.000 tot 10.000 primaten, dus allerlei soorten apen, voor dierproeven gebruikt: in Groot-Brittannië 3.000 tot 4.000, in Frankrijk 2.000 tot 3.000 en in België slechts 700; gelukkig zitten wij aan de staart van het peloton, maar voor de periode tussen 1997 en 2000 gaat het toch nog om een kleine 3.000 apen.

Mevrouw de minister, ik heb in een van uw nota's gelezen dat u dat cijfer relateert en dat, op het totaal van de proefdieren, het slechts over 0,11% gaat. Dat is juist, maar dat betekent nog wel honderden en, op een termijn van jaren, een paar duizend apen die aan proeven op dieren worden onderworpen.

Uit de studie blijkt ook wie dat doet, waarom men dat doet en wat de efficiëntie ervan is. Het leeuwendeel van deze zaak wordt ingenomen door het bedrijf GlaxoSmithKline Biologicals uit Rixensart. Het heeft per jaar 450 tot 500 apen nodig voor onderzoek van poliovaccins en aids. De kritiek op de studie luidt als volgt: er bestaan alternatieven die goedkoper en zelfs efficiënter zijn. Men kan proeven doen op apen, maar wetenschappelijk levert dat niets op voor het menselijke gestel, zeker met betrekking tot aids. Het bedrijf zelf zou het ook

02.01 Ferdy Willems (VU&ID): Selon une étude récente de la RUG, de 8.000 à 10.000 singes ont été utilisés à des fins d'expérimentation en Europe en 1999. En Belgique, ce chiffre ne serait que de 700. Nous occupons ainsi fort heureusement la queue du peloton mais, pour la période de 1997 à 2000, près de 3000 primates avaient été utilisés chez nous. Dans une réponse antérieure, le ministre avait indiqué que les expériences sur les singes ne représentent chez nous que 0,11 pour cent du total de toutes les expériences sur des animaux.

L'étude précise qui s'est livré à des expérimentations, en quoi consistent celles-ci et quels en sont les objectifs. La plupart des

moeten weten, want het zou – de studie gebruikt de voorwaardelijk wijs – de alternatieven toch uitproberen en zo zijn jaarlijkse apenomzet met de helft verminderen.

Ik kom tot vier labs van de Katholieke Universiteit Leuven die het gezichtsvermogen, ontwikkelingsproblemen bij kinderen, de ziekte van Alzheimer en nierdisfuncties bestuderen. De studie levert opnieuw dezelfde kritiek: het is niet efficiënt voor de mens. Dat wordt zelfs bewezen met publicaties. De KUL gebruikt die proeven in allerlei wetenschappelijke publicaties over dierenbiologie en eigenlijk niet of nauwelijks over de mens. Daarom zijn die proeven ook niet nodig, niet efficiënt en dus overbodig.

De twee andere gebruikers zijn de KUL die in het Brusselse Sint-Lucas werkt rond depressies en de energenetics in Gent, maar dat zijn zeer kleine aantallen die men in deze eigenlijk mag verwaarlozen. Dat zijn dus het wie, het waarom en de efficiëntie ervan.

Wat is de kritiek daarop? Ten eerste, het is niet efficiënt. Ten tweede, er zijn alternatieven. Ten derde, er is ook een ethisch aspect. Als men die studie leest – en ik heb die gelezen –, dan leert men er toch wel wat uit. Die apen kunnen pijn en angst ondergaan, ze zijn vaak vrij intelligent – men maakt een boeiende vergelijking met kinderen –, ze hebben een zelfbewustzijn, ze hebben zelfs een soort van taal, sommige dieren kunnen omgaan met getallen en met werktuigen. Kortom, vanuit ethisch standpunt zijn dit dermate geëvolueerde dieren die vooral pijn en angst kunnen ervaren. Men meldt schrijnende toestanden in dat rapport, dat concludeert dat het ethisch onverantwoord is die dieren te gebruiken voor proeven.

Er is ook een wetenschappelijk bezwaar. Er is een groot verschil tussen aap en mens. Proeven zijn niet betrouwbaar voor de mens en dus niet nodig. Die proeven bedreigen bovendien in sommige regio's de soort, want 98% van de apen die in België worden gebruikt, worden in het wild gevangen. Dat is niet weinig. Men heeft ook aangevoerd dat een gestresseerde aap in een kooi ongeschikt is als proefdier.

Er is ook een economisch bezwaar. Het is vrij duur. Die dieren moeten gevangen worden, getransporteerd, geleverd, onderhouden en gehuisvest worden. Dat kost veel geld. Andere proeven zijn goedkoper.

Er is ook een politiek bezwaar, en dat stemt mij verheugd. Er zijn studies gebeurd, onder andere in de Verenigde Staten, die uitwijzen dat de publieke opinie dit niet meer neemt. Als de publieke opinie iets niet meer neemt, dan volgt de politiek vrij vlug.

Wat zijn nu de aanbevelingen? Ten eerste, de Europese richtlijnen minstens volgen, want die zijn ook door België ondertekend. Ik leid uit die studie af dat die niet altijd correct worden gevolgd. Er zijn drie richtlijnen waar wij toch wel in de fout gaan. Een eerste richtlijn zegt dat apen enkel gebruikt mogen worden als er geen alternatief is. Een tweede zegt dat men liever gekweekte dieren moet gebruiken dan apen die in het wild gevangen werden. Dat is in Duitsland zo. Daar gaan wij voor een deel op in.

expériences sur des singes sont effectuées par la société GlaxoSmithKline Biologicals dont les besoins annuels sont de quelque 400 à 500 primates. Certains laboratoires de la KULeuven utilisent également des singes dans le cadre d'études scientifiques, notamment à propos des problèmes de développement chez les enfants et de la maladie Alzheimer. L'étude indique que, dans les deux cas, il existe des formules moins onéreuses et plus efficaces.

Les objections à l'encontre des expériences sur des singes sont de nature diverse. Il y a avant tout une objection d'ordre éthique: les singes sont des animaux proches de l'homme, sont intelligents et ressentent la peur et l'angoisse. Il y a également une objection scientifique: dans nombres de cas, les réactions des singes ne sont pas transposables à l'homme. Enfin, il y a l'objection économique, les expériences faisant appel à des primates étant extrêmement onéreuses. La majorité des singes utilisés dans ce cadre sont prélevés dans le milieu naturel. Ils doivent donc être transportés, livrés, nourris et recevoir un abri. Reste enfin l'aspect politique: l'opinion politique n'accepte plus l'utilisation massive de singes pour les besoins d'expériences. Et lorsque l'opinion publique est sensibilisée, le politique ne tarde souvent pas à lui emboîter le pas.

Il existe en cette matière des directives européennes qui ne sont toutefois pas toujours scrupuleusement observées. Il est en trois, notamment, que la Belgique ignore superbement.

Peut-être serait-il utile de se demander quel comportement les autres pays adoptent en cette matière. Les Pays-Bas, par exemple, ont apporté des modifications à leur législation. J'invite la ministre à réexaminer

Ten derde, de voorschriften voor huisvesting zouden nog altijd niet conform de Europese regelgeving zijn.

Ik zou willen vragen dat men zijn licht opsteekt bij andere landen, zoals Nieuw-Zeeland en Groot-Brittannië voor sommige dieren en ook Nederland. Daar zijn namelijk een aantal wetswijzigingen op stapel gezet. We zouden onze wetgeving eveneens kunnen verbeteren.

Ik wens erop aan te dringen de studie van dr. Langley grondig te bekijken en na te gaan of de geboekte resultaten conform de koninklijke besluiten van 2001 en 2002 zijn, waarnaar u zelf ook verwijst. Hoe ver staat het met de studie van de RUG, die wij in juni 2002 zouden ontvangen? Stemmen de resultaten van de eerder genoemde studie overeen met de bevindingen van het RUG-onderzoek dat in uw opdracht wordt gedaan?

We dienen te onderzoeken waar mogelijke alternatieven voor het gebruik van apen kunnen worden gesteund. Er is een aangepaste wetgeving nodig. Uit deze studie zal blijken dat een aantal omstandigheden verbeterd kunnen worden. Bovendien zou ik u willen vragen – u bent de eerste Belgische minister die het dierenwelzijn expressis verbis onder haar bevoegdheid heeft – dat u deze materie ook aankaart in de Europese Unie. Een laatste suggestie is dat de proefdieren die nu in kooien zitten in een aangepast milieu zouden worden gehuisvest.

Ik ga afsluiten met een ietwat kritische nota van Gaia van een paar dagen geleden. Ze schrijven in deze nota dat we ver af staan van de verkiezingsbelofte van de groene partij om het gebruik van primaten voor proeven te verbieden tegen 2003. Graag uw antwoord hierop. Vandaag stuurt Gaia een brief waarin staat vermeld dat er een vooruitgang merkbaar is, omdat apen niet meer als huisdieren mogen worden gehouden. Dit hebt u gerealiseerd.

02.02 Minister **Magda Aelvoet**: Mijnheer Willems, ik kan niet op elk detail van uw vragen antwoorden omdat u alleen naar het rapport had verwezen. Ik heb een aantal elementen van evaluatie, maar zal niet op elk deelaspect kunnen ingaan. Ik wil u hierover later wel mijn aanvullende antwoorden opsturen.

Het rapport van dr. Langley is op een ernstige manier gemaakt, maar is voornamelijk gebaseerd op literatuurstudie, op brochures die door de betrokkene zijn uitgegeven. De onderzoekster weet wel degelijk waarover ze schrijft en heeft zich geen moeite gespaard om aan de hand van de gegevens een zo volledig mogelijk beeld van de situatie te geven. Tegelijkertijd schuilen daar ook de beperkingen van het rapport in. Wij hebben dr. Langley ontvangen op het kabinet. Mijn medewerker heeft belangrijke aanvullingen kunnen maken op een aantal gegevens, die een ander licht werpen op het dossier. Deze aanvullingen zijn niet mee opgenomen in het rapport omdat het rapport reeds was geschreven. Zo wordt er bijvoorbeeld een lab vernoemd waar er sinds vijf jaar geen tests op primaten meer gebeuren. Nochtans publiceren deze mensen verder op basis van gegevens waarover zij vroeger beschikten maar die ze nu op een andere manier verwerken. In een ander lab dat wordt vermeld, gebeurt uitsluitend onderzoek op bloedmonsters die afkomstig zijn uit de Verenigde Staten en die worden bekomen via een andere legale

ses arrêtés royaux de 2001 et de 2002 à la lumière des observations critiques de l'étude de la RUG et, le cas échéant, à adapter la législation en fonction des conclusions de cette étude.

Il y a quelques jours, Gaia notait qu'il y a encore loin de la coupe aux lèvres en ce qui concerne les promesses électorales des Verts, qui avaient annoncé l'interdiction des expériences sur des primates à l'horizon de 2003. Que pense la ministre de ce commentaire?

02.02 **Magda Aelvoet**, ministre: Je ne pourrai pas aborder tous les aspects du problème dans le cadre de cette réponse. Je suis toutefois totalement disposée à vous envoyer mes réponses ultérieurement.

Le rapport Langley est essentiellement basé sur la littérature. La personne qui a mené l'étude a tenté de faire un état des lieux aussi complet que possible, mais le rapport présente néanmoins certaines lacunes. Nous avons reçu le docteur Langley à mon cabinet et nous avons apporté certaines précisions qui jettent une lumière différente sur le dossier. Ces précisions ne figurent pas dans le rapport étant donné que sa rédaction était achevée. Il est ainsi

procedure. Een derde firma voert in België geen enkele proef uit op primaten en wordt eveneens vermeld. Dat is het nadeel van werken op basis van samenvattingen van literatuur en niet op basis van de volledige publicaties. Dit is niet bedoeld als een verwijt aan dr. Langley, maar het is toch een niet onbelangrijke vaststelling.

Er blijven nog twee labs in België over waar inderdaad met primaten wordt gewerkt.

In een eerste lab wordt er aan wetenschappelijk onderzoek gedaan dat van wezenlijk belang is voor de ontwikkeling van onze kennis over de functie van de hersenen. Dat onderzoek is, naar mij is verklaard door onafhankelijke personen en zoals ook is gebleken bij de evaluatie van het opzet door het deontologisch comité, niet op een andere manier te verwezenlijken. Dit is tevens een onderzoek op een hoog niveau. De publicaties van het onderzoek worden opgenomen in tijdschriften die tot de wereldtop behoren, zoals *Science*. In dit lab wordt ook de jongste jaren steeds meer aandacht besteed aan de huisvesting en de behandeling van de dieren.

Een ander laboratorium waar het grootste gedeelte van de primaten wordt gebruikt is, zoals u reeds hebt vernoemd, GlaxoSmithKline. Het overgrote deel van de dieren wordt gebruikt voor de productie- en veiligheidsevaluatie van een vaccin tegen polio. Het vaccin wordt op vraag van de Wereldgezondheidsorganisatie in het kader van een wereldwijde campagne voor de uitroeiing van polio geproduceerd. Wij hebben er bij de firma steeds op aangedrongen dat ze zo snel mogelijk zou overschakelen op een methode die geen primaten vereist. Ik kan mededelen dat de laatste jaren de inspanningen bijzonder zijn toegenomen. Die inspanningen hebben geleid tot een alternatieve methode die geen dieren meer vereist.

Dat dossier is ingediend en ik heb aan de diensten gevraagd het dossier zo grondig en ook zo snel mogelijk af te handelen. Een positief advies voor de erkenning van de productiemethode zal, zo verzekert men mij, eerstdaags worden verstrekt. Daarna moeten ook de landen waar het vaccin wordt gebruikt de nieuwe methode erkennen. Op basis van de Belgische erkenning zou dit allemaal vlot kunnen verlopen. Rest dan nog het gebruik van de primaten voor de veiligheid van het vaccin. Ook daar heeft de firma al het mogelijke gedaan om in Europees verband aan de validatie van twee alternatieve methoden mee te werken.

Zowel ikzelf als de firma zullen bij de Europese autoriteiten al het mogelijke doen om ook daar de procedure snel, maar grondig te laten verlopen. Ik heb daarvoor trouwens ook contact opgenomen met commissaris Busquin omdat hij voor het wetenschappelijk onderzoek verantwoordelijk is en hij dit een duw in de rug zou moeten kunnen geven.

Daarnaast moet u wel begrijpen dat het moreel onverantwoord zou zijn om, op een ogenblik dat de ziekte bijna is uitgeroeid, te stoppen met de productie van het vaccin of de veiligheid ervan niet grondig te blijven evalueren, waardoor de inspanningen van vele jaren teniet zouden kunnen gaan.

Er is nog een belangrijke kritiek, namelijk dat de primaten voor dit onderzoek in het wild zijn gevangen. Dat betreurt ik ten zeerste, maar

fait mention d'un laboratoire où les expérimentations sur les primates ont cessé depuis cinq ans mais qui continue à publier des résultats sur la base des données collectées antérieurement. Un autre laboratoire mentionné n'utilise que des échantillons de sang en provenance des Etats-Unis. Une troisième firme qui ne pratique en Belgique aucune expérimentation sur les primates est également mentionnée. Travailler sur la base de publications incomplètes présente donc indiscutablement des inconvénients. Il ne s'agit pas d'un reproche mais d'une constatation importante. Il n'y a plus en Belgique que deux laboratoires qui utilisent effectivement des primates pour leurs expérimentations.

Un premier laboratoire mène sur la fonction du cerveau une étude scientifique ne peut être réalisée qu'au moyen d'expériences sur des primates. Les publications paraissent dans des revues de niveau mondial telles que *Science*. Ce laboratoire prête une attention croissante au traitement et au logement des animaux. Dans l'autre laboratoire, celui de GlaxoSmithKline, la plupart des primates sont utilisés pour les besoins du développement du vaccin contre la polio. Ce vaccin est produit à la demande de l'OMS. Nous avons déjà instamment demandé à ce laboratoire d'utiliser des méthodes qui ne requièrent plus d'expériences sur des singes. Ces dernières années, il a consenti d'importants efforts en ce sens et a mis au point une méthode de substitution qui permet de se passer d'animaux. Ce dossier sera prochainement l'objet d'un avis positif en vue de l'agrément de la méthode de production. Ensuite, il restera aux pays où le vaccin sera utilisé à agréer la nouvelle méthode. Reste le problème de l'utilisation de primates pour la sécurité du

u weet dat het dieren zijn die anders, in het land van herkomst, als een schadelijk dier worden vernietigd. De invoer en de behandeling gebeurt volgens alle wettelijke procedures en onder strikte controle, zowel van de internationale als de nationale instanties. Nergens zijn trouwens op dit moment dergelijke hoeveelheden speciaal gefokte primaten in de handel verkrijgbaar. De voorbeelden waarnaar in het rapport wordt verwezen, gelden voor producties van vaccins die een honderdste of minder bedragen van wat in België wordt vervaardigd. Door de onduidelijkheid over de periode waarin dieren nog nodig zouden zijn, was het onverantwoord om een zeer groot kweekstation voor deze dieren te bouwen. Uiteindelijk zou men na het stoppen van de tests met een belangrijke populatie ouderdieren komen te zitten. Al deze overwegingen waren ook een onderdeel van het ethisch debat over de vraag of het verantwoord zou zijn om vast te houden aan het voorschrift tot bijzondere opfok, dat tot gevolg zou hebben gehad dat de productie van het vaccin op een dergelijke schaal onmogelijk zou worden.

Kort samengevat kan ik u dus zeggen dat het een vrij goed rapport is dat een overzicht van de voorbije jaren geeft, maar dat op verschillende punten onnauwkeurig is door het ontbreken van recente informatie.

Wat het gebruik van primaten in België in de toekomst betreft, denk ik dat wij het aantal op korte termijn sterk zullen zien dalen, dat wij verder alles in het werk moeten blijven stellen om alternatieven te ontwikkelen en dat voor elke proef waarbij een dier wordt gebruikt, ongeacht of het een primate is of niet, een zeer strikte ethische evaluatie moet gebeuren. U weet dat terzake overall ethische commissies werden opgericht en dat ook de opdracht werd gegeven om een ethische matrix te ontwikkelen die binnenkort zal kunnen worden getest.

Ik betreur de wijze waarop Gaia dit becommentarieert. Zij kunnen al die informatie wel degelijk krijgen. Wij hebben geregeld contact met hen. Vorig jaar, toen ik de evaluatie heb gegeven over de evolutie van het aantal dierproeven stelden we een mooie daling vast in vergelijking met het jaar voordien. Ik heb toen aangekondigd dat, wegens een massa stoffen die dit jaar moet worden getest in het kader van de Europese regelgeving op de ecotoxiciteit, er een toename zou zijn. Dat is in mijn perscommuniqué te vinden. U gooit dat allemaal weg. U roept dat er geen inspanningen worden gedaan, dat men alles probeert te relativiseren en dat men alles onder de tafel probeert te vegen. Dat is geen exacte en eerlijke evaluatie van wat er werkelijk gebeurt.

vaccin. La firme concernée a déployé de gros efforts pour contribuer à la validation de deux méthodes de remplacement à l'échelle européenne.

Je fais tout ce qui est en mon pouvoir pour que la procédure soit menée rapidement mais également de manière approfondie. J'ai par ailleurs pris contact à cet effet avec le commissaire européen Busquin. Il serait injustifiable d'arrêter la production du vaccin contre la polio ou de ne pas continuer à évaluer sérieusement sa sécurité. Les primates utilisés dans le cadre de cette étude ont été capturés dans la nature. Je le déplore mais dans les pays où ils ont été capturés ces animaux sont généralement considérés comme des animaux nuisibles. L'importation et les manipulations respectent toutes les procédures légales et sont strictement contrôlées. Il n'est pas possible de trouver dans le commerce un nombre suffisant de primates d'élevage. Il était impossible de savoir combien de temps les animaux allaient être nécessaires à l'expérimentation et il ne se justifiait donc pas de construire un grand centre d'élevage. Il y aurait eu de nombreux animaux en surplus à la fin des tests. Tous ces facteurs ont été pris en considération au cours du débat éthique préalable.

Le rapport fournit donc un aperçu correct de la situation telle qu'elle s'est présentée au cours des dernières années, mais il est imprécis en raison de l'absence d'informations récentes. A court terme, le recours aux primates devrait fortement diminuer en Belgique. Nous développons des solutions de rechange et soumettons chaque expérimentation animale à une évaluation éthique. Tout ceci devrait mener à la mise au point d'une matrice éthique qui sera testée sous peu. Tout comme

Gaia, vous ne donnez qu'une image tronquée de la situation. Le nombre d'expérimentations animales a considérablement diminué l'année dernière. J'avais annoncé en bonne et due forme l'augmentation actuelle qui résulte de tests imposés par l'Europe. Il est dommage que l'on tienne si peu compte de nos efforts.

02.03 **Ferdie Willems** (VU&ID): Mevrouw de minister, ik dank u voor het uitvoerige antwoord. Ten eerste, ik vraag mij af wat u me nog gaat nasturen want er is al zeer veel gezegd.

Ten tweede, u brengt toch een serieuze kritiek uit op dit onderzoek die ik er niet in heb gevonden. Dat is het zinvolle van de vraagstelling. Ik heb nergens in het rapport kunnen lezen dat die zaak absoluut noodzakelijk is voor hersenonderzoek. Ik kijk met belangstelling uit naar wat de RUG-studie die u hebt laten uitvoeren gaat opleveren.

Ten derde, wat de dieren in het wild betreft, het is inderdaad zo dat men die dieren liever kwijt dan rijk is in bepaalde landen. Dat is ook de reden waarom men de statistieken erover niet vrijgeeft. Ik ben het er in principe mee eens dat er naar alternatieven moet worden gezocht. Ik zou willen vragen dat u aandacht zou willen hebben voor mijn suggestie om de gebruikte dieren een onderkomen te geven in plaats van ze een spuitje te geven.

Ik zal uw kritiek op Gaia overmaken aan Gaia.

02.04 Minister **Magda Aelvoet**: Mijn kabinet heeft reeds contact gehad met Gaia.

02.05 **Ferdie Willems** (VU&ID): Ik zal dat ook wel doen. Als u dat doet dan kan ik dat ook doen. Iedereen moet de waarheid spreken.

*Het incident is gesloten.
L'incident est clos.*

03 **Vraag van de heer Koen Bultinck aan de minister van Consumentenzaken, Volksgezondheid en Leefmilieu over "de ethische comités van ziekenhuizen" (nr. 7385)**

03 **Question de M. Koen Bultinck à la ministre de la Protection de la consommation, de la Santé publique et de l'Environnement sur "les comités d'éthique des hôpitaux" (n° 7385)**

03.01 **Koen Bultinck** (VLAAMS BLOK): Mevrouw de voorzitter, mevrouw de minister, u weet dat deze commissie voor de Volksgezondheid het debat rond euthanasie en palliatieve zorgen op een serene wijze heeft gevoerd. Ondertussen werd de nieuwe euthanasiewet goedgekeurd. De Caritas-ziekenhuizen hebben laten blijken dat ze niet overlopen van enthousiasme en veeleer de voorkeur geven aan het inbouwen in hun ziekenhuizen van de palliatieve filter. Zij stellen zeer duidelijk dat het aanbieden van euthanasie niet mag beschouwd worden als een afdwingbaar patiëntenrecht.

Omwille van de serene behandeling van de problematiek in deze

02.03 **Ferdie Willems** (VU&ID): La ministre a ordonné une enquête sur le sens d'un certain nombre d'études. J'attends avec impatience les résultats de cette enquête.

Il existe peu de données chiffrées sur le nombre d'animaux vivant en liberté. Je demande une nouvelle fois que l'on trouve un hébergement pour les animaux utilisés à des fins expérimentales plutôt que de leur donner une injection mortelle. Je transmettrai la réponse de la ministre à Gaia.

03.01 **Koen Bultinck** (VLAAMS BLOK): La loi sur l'euthanasie est une réalité mais les hôpitaux de Caritas ont d'ores et déjà annoncé qu'ils ne considéraient pas l'euthanasie comme un droit susceptible d'être invoqué. Ils privilégient le filtre palliatif. Le président du VLD, M. De Gucht, a sévèrement critiqué ces hôpitaux. Aurait-il oublié que la loi dispose explicitement que nul ne peut être

commissie, betreurt het Vlaams Blok dat een belangrijk partijvoorzitter, de heer De Gucht, het nodig vond om scherp uit te halen naar de christelijke ziekenhuizen en te stellen dat zij weigeren een wet toe te passen die door een democratische meerderheid werd goedgekeurd. De heer De Gucht vergeet blijkbaar dat de wet bepaalt dat niemand kan gedwongen worden om aan euthanasie mee te werken en de arts alleen verplicht wordt door te verwijzen naar een ander collega. Ik verwijs eveneens naar een niet onbelangrijke tribune van de heer Nys – u bekend van de hoorzittingen in de commissie voor de Justitie – die een paar dagen geleden in De Standaard op de problematiek terugkwam. Hij stelde onomwonden dat op dit ogenblik een ziekenhuis wel degelijk het recht heeft euthanasie te weigeren en dat het niet kan worden verplicht euthanasie aan te bieden. Ook uit het voorbereidend werk en uit de uitspraken van de heer Erdman, voorzitter van de commissie voor de Justitie, kan men dezelfde toon afleiden.

De heer Nys stelt eveneens dat men niet kan teruggrijpen naar de therapeutische vrijheid om richtlijnen van ziekenhuisbeheerders naast zich neer te leggen. De heer De Gucht heeft aangekondigd een wetsvoorstel in te dienen om te kunnen “inbreken” in de ethische comités van ziekenhuizen.

Mevrouw de minister, volgt u het standpunt van de heer De Gucht? Is het de bedoeling van deze meerderheid om ervoor te zorgen dat de ethische comités pluralistisch worden samengesteld? Is het de taak van een ethisch comité van een ziekenhuis om de uitvoering van euthanasie mogelijk te maken? Kan een ethisch comité in een ziekenhuis artsen bepaalde medische handelingen opleggen die niet stroken met de ethisch-filosofische opvattingen van de betrokken arts?

03.02 Minister **Magda Aelvoet**: Mevrouw de voorzitter, collega Bultinck, of de manier waarop Caritas zich in het debat gemengd heeft direct kadert in het adjectief “een serene bijdrage aan het debat”, heb ik een andere mening dan u, maar los daarvan wil ik graag op uw vragen antwoorden.

Eerst en vooral is het niet juist dat de ethische comités een rol te spelen hebben in vragen in het kader van euthanasie. De wettelijke opdracht van ethische comités in ziekenhuizen is een begeleidende en raadgevende functie in verband met ethische aspecten van ziekenhuiszorg. Ook hebben zij een adviserende functie over alle protocollen inzake experimenten op mensen en experimenten op reproductief menselijk materiaal.

Belangrijk in het kader van uw vragen is het arrest van het Arbitragehof van 31 oktober 2000. Met dit arrest werd een opdracht die aan het ethisch comité was toegeschreven inzake het mogelijk vervullen van een ondersteunende rol bij beslissingen over individuele ethische gevallen, vernietigd. Het Arbitragehof heeft geoordeeld dat het niet de opdracht is van een ethisch comité om uitspraak te doen over beslissingen aangaande individuele gevallen met een uitgesproken ethische dimensie. Ik denk dat dit een héél belangrijk arrest is. U weet dat de uitspraken van het Arbitragehof erga omnes zijn. Daar kan niets of niemand tegen op. Het moet dus heel duidelijk zijn dat het ondersteunen van ethische beslissingen ten gevolge van dat arrest niet tot het takenpakket van het comité kan

contraint de participer à un acte d'euthanasie ? Quoi qu'il en soit, sa conduite contraste violemment avec la sérénité qui a présidé au sein de la commission lors de l'examen de ce dossier. M. De Gucht souhaiterait aller jusqu'à intervenir dans les comités éthiques des hôpitaux.

La ministre partage-t-elle le point de vue de M. De Gucht? La majorité actuelle a-t-elle l'intention de faire en sorte que les comités éthiques soient composés sur une base pluraliste? Ces derniers ont-ils pour vocation de rendre possible l'euthanasie? Peuvent-ils contraindre un médecin à poser des actes contraires à ses convictions éthiques et philosophiques?

03.02 **Magda Aelvoet**, ministre: Les comités éthiques dans les hôpitaux rendent des avis à propos des soins dispensés par l'hôpital, des protocoles en matière d'expérimentations et du matériel reproductif humain. Ils n'interviennent donc pas dans les dossiers d'euthanasie. Dans son arrêt du 31 octobre 2000, la Cour d'arbitrage a estimé que les comités d'éthique n'ont pas pour mission de se prononcer sur des cas individuels revêtant une dimension éthique. On peut donc en conclure que le comité éthique ne joue aucun rôle dans l'exécution d'un acte d'euthanasie. La liberté thérapeutique individuelle du médecin n'est nullement remise en question. Le médecin dispose d'une autonomie professionnelle pour établir le diagnostic et prescrire un traitement. *Stricto sensu*, l'euthanasie n'est pas un

behoren.

Uit het bovenstaande blijkt ook dat er evenmin sprake kan zijn van een taak op het vlak van het verzekeren van een mogelijke uitvoering van euthanasie. Er bestaat ook niet de minste twijfel over het feit dat de individuele geneesheer beschikt over therapeutische vrijheid. De arts beschikt met andere woorden over een professionele autonomie op het vlak van het stellen van de diagnose en het uitvoeren van de behandeling. Wij hebben dit de laatste dagen al vaker met elkaar besproken. Als men zou zeggen dat euthanasie sensu stricto geen therapeutische handeling is, wil ik hier toch ondubbelzinnig stellen dat elke arts moet kunnen weigeren bepaalde handelingen te stellen.

Artikel 14 van het wetsontwerp over de euthanasie stelt ook uitdrukkelijk dat een verzoek of wilsverklaring in de zin van het wetsontwerp geen dwingende waarde kan hebben ten aanzien van een specifieke arts. Ik zie dan ook helemaal niet in hoe een ethisch comité aan de arts een bepaalde opvatting kan opleggen, laat staan hen kan verplichten om welbepaalde handelingen te stellen. Dat is ondenkbaar. Het is een individuele zaak. Het behoort tot de bevoegdheid van de individuele arts om binnen zijn individuele relatie met de patiënt, geval per geval, volgens zijn geweten te beslissen of hij al dan niet ingaat op de vraag om een levensbeëindigende handeling te stellen. Teneinde de continuïteit te verzekeren kan hij uiteraard, en dat is ook voorzien in de wet, doorverwijzen naar een andere collega.

U stelde ook een meer algemene vraag over mijn standpunt inzake het pluralistisch karakter van ethische comités. Ik geef u graag mijn mening. Mijn appreciatie is de volgende. Als men kijkt naar de reële evolutie in onze samenleving, naar grote variëteit in opvattingen over zeer vele thema's en als men daarbij vaststelt dat ziekenhuizen een zeer groot aandeel van de financiële middelen van de gemeenschap naar zich toetrekken, dan is ten gronde zeker iets te zeggen voor een pluralistische samenstelling van de ethische comités. Er is zeker iets te zeggen voor de stelling dat in de structuren die al die gelden beheren en kanaliseren, rekening moet worden gehouden met die evolutie in de samenleving.

Als men kijkt naar het percentage van ziekenhuizen – bijvoorbeeld in Vlaanderen – dat in handen is van één bepaalde sector, moet men vaststellen dat het aantal mensen dat naar die ziekenhuizen gaat niet overeenstemt met het aandeel van die sector in de samenleving. Men heeft een veel hoger percentage ziekenhuizen dan het percentage waarvan men zou zeggen dat het zich in strikte zin achter die ene religie of levensopvatting plaatst. Daarom vind ik het een nuttige zaak om die kwestie te onderzoeken, te bespreken en te zien op welke manier men daarmee kan omgaan. Dat is mijn appreciatie.

03.03 Koen Bultinck (VLAAMS BLOK): Mevrouw de minister, in eerste orde wil ik u oprecht danken voor uw zeer duidelijk antwoord. Het is inderdaad verhelderend. Als ik het goed heb afgeleid, is de stelling wel zeer duidelijk dat in het kader van de euthanasie de ethische comités geen betrokken partij zijn. Ik neem evenwel ook akte van het politieke luik. Ik druk mij voorzichtig uit, maar u lijkt toch iets te voelen voor de inbraakoefening die de heer De Gucht voor de ethische comités heeft voorgesteld.

traitement thérapeutique et tout médecin doit pouvoir refuser de poser certains actes. L'article 14 de la loi sur l'euthanasie dispose d'ailleurs qu'une demande ou une déclaration de volonté n'est absolument pas contraignante pour un médecin en particulier. Comment dès lors un comité d'éthique pourrait-il imposer une conception donnée au médecin ? Il appartient à ce dernier dans le cadre de sa relation avec le patient et en harmonie avec sa conscience, de décider de consentir ou non à une demande d'euthanasie. Le cas échéant, il peut envoyer son patient chez un autre médecin.

Il existe dans notre société un éventail de conceptions philosophiques en constante évolution. Les hôpitaux absorbent une grande partie des moyens financiers de la collectivité. Les structures qui sont appelées à gérer des montants d'une telle importance doivent être attentives à l'évolution de la société et c'est la raison pour laquelle le principe d'une composition pluraliste des comités d'éthique est parfaitement défendable.

Il est un secteur hospitalier qui est largement représenté dans la société, voire surreprésenté si l'on veut bien considérer le nombre de personnes qui adhèrent réellement à cette philosophie en particulier. Le problème doit également être abordé sous cet angle.

03.03 Koen Bultinck (VLAAMS BLOK): Je déduis de la réponse édifiante de la ministre que les comités d'éthique ne sont pas consultés en ce qui concerne l'euthanasie. Mais je perçois entre les lignes que la tentative d'effraction de M. De Gucht suscite chez la ministre une

certaine sympathie.

03.04 Minister **Magda Aelvoet**: Nee, toch niet, maar ik wil wel over een en ander nadenken. Ik denk dat de tijd om dit debat te voeren nog wel zal aanbreken. Ik vind het goed dat het debat aan de orde wordt gesteld. Hoe men daarmee omgaat? Ik vind dat men daar de tijd voor moet nemen. Men moet dat goed bekijken. Ik geef u één element. In hoofde van het Grondwetsartikel inzake vrijheid van vereniging waaraan niet mag worden geraakt, moet men goed nadenken over hoe men daarmee dan omgaat. Dit is geen simpel debat en wij moeten het niet simpel maken, maar het is wel zeer reëel. De tijd zal komen om die bespreking met zijn allen te voeren.

Het incident is gesloten.

L'incident est clos.

04 Vraag van mevrouw Annemie Van de Casteele aan de minister van Consumentenzaken, Volksgezondheid en Leefmilieu over "BSE bij schapen" (nr. 7374)

04 Question de Mme Annemie Van de Casteele à la ministre de la Protection de la consommation, de la Santé publique et de l'Environnement sur "l'ESB chez les moutons" (n° 7374)

04.01 Annemie Van de Casteele (VU&ID): Mevrouw de voorzitter, mevrouw de minister, mijn vraag kan kort zijn. Af en toe duiken in de pers nieuwe berichten op over mogelijke BSE-besmettingen. We worden daar aan de ene kant enigszins immuun voor en heel veel mensen besteden er geen aandacht meer aan, maar toch was ik verontrust over een aantal persartikels waaruit blijkt dat Europa zich zou beraden over een mogelijke nieuwe BSE-crisis via schapen. We weten allemaal dat de consumptie van schapenvlees in Groot-Brittannië zeer hoog is en dat daar heel veel schapen gekweekt worden. Dat gebeurt ook bij ons. In vergelijking met Groot-Brittannië zijn we uiteraard geen schapenvleeseters, maar we hebben wel bevolkingsgroepen die zeer veel schapenvlees eten. Dat mogen we niet uit het oog verliezen. Bij ons zou er ook een schaap gevonden zijn dat positief was op BSE, hoewel wordt gezegd dat het wetenschappelijk nog niet is aangetoond dat BSE ook bij schapen kan voorkomen en dat het om scrapie zou gaan. Dat is niet helemaal hetzelfde en het kent niet hetzelfde verloop.

Ik zou dus graag weten hoe ver men staat met het onderzoek daarover in Europa. Klopt het dat Europa zich zou voorbereiden op een nieuwe BSE-crisis? Hebt u daarover contact gehad met de Europese autoriteiten? Worden er in ons land op dit moment al schapen getest? Op welke schaal gebeurt dat dan? Wat gebeurt er als de test op een schaap bij ons positief blijkt?

04.02 Minister **Magda Aelvoet**: Mevrouw Van de Casteele, ik heb begin april daarover een mededeling klaar omdat er op dat ogenblik weer een soort tussentijdse besluitvorming op Europees vlak had plaatsgevonden. Er zijn zo van die onverklaarbare dingen. Ik had echt verwacht dat dit zeer veel aandacht zou krijgen, maar het heeft niet de minste aandacht gekregen. Dat is heel eigenaardig. Ik had al een volledig uitgewerkt communiqué. Ik was toen in het buitenland maar ik had een groot aantal mensen in stelling gebracht om op alle vragen die ik verwachtte een zo goed mogelijk antwoord te geven. Ik geef u dat gewoon als achtergrond omdat u zich misschien afvraagt hoe het komt dat u daar nog niets over gehoord hebt.

03.04 **Magda Aelvoet**, ministre: Vous déformez mes propos mais les différentes conceptions en présence devraient pouvoir faire l'objet d'un débat profond et serein.

04.01 Annemie Van de Casteele (VU&ID): Selon certaines informations parues dans la presse, l'Europe se préparerait à une nouvelle crise de l'ESB qui toucherait cette fois les moutons. On a rapporté le cas d'un mouton atteint d'ESB dans notre pays. Par ailleurs, il ne serait pas scientifiquement établi que les moutons peuvent contracter l'ESB. Est-il exact que l'Europe craint une vague de BSE chez le mouton? Où en est l'étude scientifique en la matière? Des moutons sont-ils actuellement déjà soumis à des tests en Belgique et, dans l'affirmative, à quelle échelle? Que comptez vous faire si le résultat d'un test effectué sur un mouton s'avérait positif?

04.02 **Magda Aelvoet**, ministre: En faisant rapport, début avril, sur une décision intermédiaire prise au niveau européen, je m'attendais à ce que le sujet suscite un vif intérêt. Il n'en fut rien. L'Europe suit l'évolution en matière d'ESB à différents niveaux. Il y a tout d'abord M. Vanopdenbosch, expert en matière d'ESB, avec qui

Op Europees niveau volgen wij de BSE-ontwikkelingen op verschillende niveaus. Wij hebben één van de beste kenners uit de groep BSE-deskundigen, de heer Vanopdenbosch, waar ik trouwens geregeld rechtstreeks contact mee heb. Hij is ook de persoon die België vertegenwoordigt bij de BSE-ad hoc-groep van het European Scientific Steering Committee. Daarnaast volgen wij de zaken uiteraard in de Raad en in de werkgroep van de Commissie. Hier is een permanente werkgroep van de Commissie mee bezig in het kader van de werkzaamheden van het Permanent Veterinair Comité. Wij nemen actief deel aan het debat en aan het voorbereidend wetgevend werk. De Raad heeft eerder al besloten een aantal voorzorgsmaatregelen ter voorkoming van BSE bij kleine herkauwers uit te voeren, dit op basis van een aantal rapporten en opinies van BSE-deskundigen van het Steering Committee dat een risico-evaluatie uitvoert over het mogelijks van nature voorkomen van BSE bij kleine herkauwers. Het Scientific Committee heeft reeds een sterk vermoeden geuit dat BSE van nature bij schapen kan voorkomen, maar het bleef wel in termen van vermoeden. Tot op vandaag heeft men dat niet concreet kunnen aantonen omdat scrapie als het ware als een soort scherm belet dat men dit goed kan zien. De door de Raad via de verordening genomen voorzorgsmaatregelen omvatten een lijst met bijzondere risicomaterialen bij kleine herkauwers. Die risicomaterialen moeten bij het slachtproces verwijderd en vernietigd worden.

Voor dat aspect van de zaak zijn wij in België reeds van in 1998 bezig met het daadwerkelijk laten toepassen van die lijst van risicomaterialen.

Ten tweede, het verhogen van het epidemiologisch bewakingsplan bij kleine herkauwers ten aanzien van die specifieke variant van de BSE bij schapen, zoals bepaald in verordening 270/2002, is sinds 1 april van toepassing. Ik herinner mij dat wij naar aanleiding daarvan die communicatie hebben opgezet. Er is jammer genoeg geen enkel sluitend wetenschappelijk bewijs dat de hypothese bevestigt dat BSE bij schapen van nature zou voorkomen. Er zijn wel verschillende onderzoeken aan de gang. Er is een heel omvangrijk onderzoek uitgevoerd in het Verenigd Koninkrijk dat grotendeels is mislukt omdat het uitgangsmateriaal, namelijk de hersenen van de schapen, niet zuiver was maar gecontamineerd bleek te zijn met hersenweefsel van runderen. Daardoor kreeg men in eerste instantie alarmerende resultaten, maar naderhand moest men vaststellen dat men op oneigenlijk materiaal had gewerkt. Betrouwbare conclusies konden om die reden nog niet worden getrokken. Een dergelijk onderzoek duurt maar liefst 2 tot 4 jaar.

Bij enkele experimentele besmettingen heeft men wel degelijk BSE kunnen reproduceren bij schapen. Men heeft dit gedaan door besmet materiaal direct in de hersenen in te spuiten. Men heeft dan kunnen vaststellen dat die schapen BSE hebben ontwikkeld. Trouwens, voor schapen spreekt men van OSE. Ook bij het oraal toedienen van besmet materiaal heeft men kunnen vaststellen dat die schapen OSE hebben ontwikkeld.

Zoals vermeld, loopt er sinds 1 april 2002 ook in de Belgische slachthuizen en bij de destructiebedrijven een verhoogd bewakingsprogramma ten aanzien van OSE voor karkassen van dieren van minimum 18 maanden oud. Een representatief aantal

j'entretiens des contacts réguliers. Ensuite, nous suivons l'affaire au Conseil en au sein du groupe de travail de la Commission. Nous participons activement au débat et au travail législatif préparatoire. Le Conseil a arrêté des mesures préventives qui devraient permettre d'éviter l'apparition de l'ESB chez les petits ruminants. Le Scientific Committee estime que les probabilités sont grandes que l'ESB puisse également toucher les moutons sans toutefois être en mesure de le prouver à l'heure actuelle. Les mesures de prévention consistent à prélever et à détruire différents matériaux à risque à l'abattage.

Dans les abattoirs belges, on s'efforce d'identifier les matériaux à risque figurant sur cette liste depuis 1998 déjà. Le plan de surveillance épidémiologique est renforcé chez les petits ruminants depuis le 1er avril. Il s'agit de constituer un échantillon représentatif d'animaux âgés de 18 mois au moins sur lesquels on pratique les mêmes tests rapides que sur les bovins. Il est en outre procédé à une analyse génétique dans la mesure où des indices donnent à penser que certains ovins seraient résistants à l'ESB.

Jusqu'à présent, rien n'indique que l'ESB puisse se déclarer spontanément chez les moutons. Plusieurs études sont en cours. Une enquête britannique de grande envergure n'a pas permis de tirer de conclusion car il s'est avéré que la cervelle des ovins avait été contaminée par des tissus cérébraux de bovins, ce qui a totalement remis en question les résultats alarmants du début. Par contre, il a été démontré que les moutons peuvent développer l'ESB, qui est dénommée ESO chez les ovins, lorsque des tissus contaminés sont injectés dans le cerveau ou administrés par la voie orale.

Outre les tests classiques, des

dieren wordt bemonsterd en onderzocht met dezelfde snelle test die voor runderen wordt gebruikt en die OSE kan aantonen bij de kleine herkauwers. Bij een positief snelle test wordt in het CODA hetzelfde onderzoek uitgevoerd als voor de BSE. Een bijkomend genetisch onderzoek wordt bij schapen uitgevoerd omdat er aanwijzingen zijn dat er een bepaalde genetische resistentie zou kunnen bestaan bij bepaalde lijnen ten aanzien van OSE. Dit zou interessant kunnen zijn omdat die genetische resistentie dan kan worden gebruikt om daarop te selecteren. Op die manier kan de zaak in de toekomst goed worden aangepakt.

Naast de klassieke testen worden er ook op de bedrijven gelijkaardige maatregelen genomen als die welke gelden bij een geval van BSE bij runderen. Het gaat hierbij om traceren van de schapen met een genetisch verband of een voederverband met het positieve dier, het afmaken en de destructie van alle dieren op het bedrijf en een epidemiologisch onderzoek naar de mogelijk oorzaak met inbegrip van een onderzoek naar de voeding. Ook de schapen die tijdens het epidemiologisch bewakingsprogramma op de bedrijven worden verdacht van OSE, worden aan dezelfde onderzoeken onderworpen.

Het recente voorval waarnaar u verwijst, betreft een verdenking in het kader van het bewakingsprogramma op bedrijven dat wordt uitgevoerd door de dierenartsen. Het dier is na verdenking afgemaakt en onderzocht. De aanwezigheid van OSE werd bevestigd en de volledige veestapel van dit bedrijf werd afgemaakt en vernietigd. Het is het eerste geval sinds het opstarten van het verhoogd epidemiologisch onderzoek dat wij hebben kunnen ontdekken.

04.03 Annemie Van de Casteele (VU&ID): Mevrouw de minister, ik heb toch nog een aantal vraagjes. U zegt dat het om het eerste geval gaat dat werd ontdekt dankzij het verhoogde bewakingspeil. Moeten we ons dan geen vragen stellen over het aantal gevallen dat reeds door de mazen is geglipt vóór dit verhoogde bewakingspeil? Wat moet ik mij voorstellen bij het verhoogd bewakingspeil? Over hoeveel schapen gaat het dan? Ik heb uit uw antwoord begrepen dat men nog altijd wetenschappelijk onderzoek doet naar de vraag of schapen van nature uit besmet kunnen zijn met OSE. Het zou natuurlijk heel erg zijn als men tot die wetenschappelijke vaststelling zou komen. Ik weet niet goed hoe men daartegen dan kan optreden.

Het lijkt mij logisch dat het inspuiten van besmet materiaal een besmetting oplevert. Ik denk dat er weinig speciës zijn bij wie geen symptomen zouden optreden als men ze met besmet materiaal zou inspuiten. Orale besmetting is inderdaad gevaarlijk omdat het dan via dezelfde weg als bij runderen gaat, via de voeding. De vraag rijst dan of de controle op de veevoeders voor schapen even groot is als die voor runderen. Zijn dat aparte productiekanaalen? Ik heb daar weinig zicht op. Ik zal dit zelf ook nakijken.

Veel schapen worden ook thuis gekweekt en daarover maak ik mij zorgen. Wij kweken bijvoorbeeld zelf ook een aantal schapen voor eigen gebruik. Dat is het enige wat thuis nog mag worden geslacht. U zegt dat maatregelen werden genomen voor bijzondere risicomaterialen. Bij schapen die thuis worden geslacht sijpelt dit gegeven natuurlijk niet door. Wat doet men dan? Treedt men dan op om te wijzen op bepaalde zaken die bijvoorbeeld moeten worden

mesures analogues à celles appliquées dans le cadre de l'ESB chez les bovins ont été prises à l'égard des entreprises. L'incident récent évoqué par Mme Van de Casteele concerne un animal qu'un vétérinaire opérant dans le cadre d'un programme de surveillance suspectait d'être atteint d'ESO. L'animal a été abattu et soumis à un examen. La présence d'ESO a été confirmée et tout le cheptel de l'entreprise a été détruit. C'est le seul cas décelé depuis le renforcement de la surveillance épidémiologique.

04.03 Annemie Van de Casteele (VU&ID): Un seul cas a été découvert mais combien sont-ils passés entre les mailles du filet avant la mise en oeuvre du programme de surveillance? Quel est le degré d'efficacité du programme? Combien de moutons sont-ils concrètement soumis à des tests?

La possibilité que des moutons soient contaminés par la voie orale est inquiétante. Les aliments pour moutons sont-ils contrôlés aussi strictement que les aliments pour bovins? Comment sont suivis les moutons élevés et abattus à domicile?

verwijderd? Waar gaat dit materiaal dan naartoe? Deze vragen komen bij mij op. Ik denk dat hierover klaarheid nodig is.

04.04 Minister **Magda Aelvoet**: U vroeg of er eventueel geen dieren door de mazen van het net kunnen zijn geglipt. Het antwoord daarop is, in alle eerlijkheid, ja. Dat kan niet worden uitgesloten. Ik weet niet wat het versterkt epidemiologisch programma inhoudt. De cijfers ken ik niet uit het hoofd, maar ik zal ze u toezenden.

Wat de voeding betreft, hebben wij dezelfde maatregelen voor alle diersoorten die worden gekweekt. Het verbod van het gebruik van dierenmeel is veralgemeend. Deze situatie is dus goed.

Inzake de thuisslachtingen is er wel een probleem. Dat is ook de reden waarom ik aan een verbod op thuisslachtingen aan het werken ben. U hebt wellicht via de pers vernomen dat daar nogal wat groepen in de samenleving sterk tegen zijn. Er is dus zeer veel weerstand. De gegevens van de jongste maanden geven het departement van Volksgezondheid echter een zwaar doorwegend, bijkomend argument.

04.05 **Annemie Van de Casteele** (VU&ID): Bij lammetjes die worden geslacht vooraleer ze één jaar zijn, is het risico nul. Daarin kunt u eventueel een onderscheid maken.

04.06 Minister **Magda Aelvoet**: Ik werk aan dat verbod.

Het incident is gesloten.
L'incident est clos.

05 **Vraag van mevrouw Annemie Van de Casteele aan de minister van Consumentenzaken, Volksgezondheid en Leefmilieu over "het tekort aan verpleegkundigen" (nr. 7376)**

05 **Question de Mme Annemie Van de Casteele à la ministre de la Protection de la consommation, de la Santé publique et de l'Environnement sur "la pénurie de personnel infirmier" (n° 7376)**

05.01 **Annemie Van de Casteele** (VU&ID): Mevrouw de voorzitter, mevrouw de minister. Ik heb een dossier Verpleegkunde en daarin stapelen de vragen over het tekort aan verpleegkundigen zich op, al sinds 1996. Ik ben reeds sinds 1995 lid van het Parlement en elke keer wordt die vraag opnieuw gesteld en elke keer wordt een aantal initiatieven aangekondigd die men alleen maar kan toejuichen. Er is ooit gezegd dat men een werkgroep zou opstarten omdat de vergrijzing van de maatschappij het tekort alleen nog maar acuter zou maken in de toekomst en dat men daar op voorbereid moest zijn. Er is ook een Planningscommissie die moet voorzien wat de nood zal zijn en die moet nakijken of het aanbod, met name de uitstroom van de opleiding verpleegkunde, voldoende zal zijn. Men heeft in 2000 ook een totaalpakket gehad met de bijscholing van de verzorgenden, met het erkennen van verpleegkunde als knelpuntberoep en de begeleiding van de herintreders. Het positieve imago moest er voor zorgen dat meer mensen spontaan voor de job van verpleegkundige zouden kiezen, maar blijkbaar is de acute nood op het terrein nog altijd niet opgelost.

Ik krijg verschillende signalen, vooral vanuit de rusthuissector. Vele rusthuizen kunnen blijkbaar qua verloning niet zo gemakkelijk concurreren met wat in sommige ziekenhuizen en in sommige andere

04.04 **Magda Aelvoet**, ministre: Il n'est pas à exclure que des bêtes malades passent éventuellement par les mailles du filet. Pour l'alimentation des moutons, les normes sont les mêmes que pour d'autres animaux. Les farines animales sont donc interdites. Les abattages à domicile constituent effectivement un problème et c'est la raison pour laquelle le ministère de la Santé publique en préconise l'interdiction.

05.01 **Annemie Van de Casteele** (VU&ID) Au cours des dernières années, de nombreuses initiatives ont été prises pour remédier à la pénurie d'infirmiers. Néanmoins, les besoins restent importants. Soucieuses d'encore trouver du personnel, les maisons de repos surenchérisent en ce qui concerne le niveau des rémunérations et les avantages supplémentaires. Le gouvernement fait-il ce qu'il peut pour pallier ce manque aigu de personnel? Devons-nous envisager de faire venir chez nous des infirmières et infirmiers d'Europe de l'Est? Y a-t-il une équivalence des diplômes dans ce secteur?

rusthuizen kan worden aangeboden. Er wordt daar blijkbaar echt een soort oorlog gevoerd – zeker in het Brusselse – en men snoept er mensen van elkaar af. Dit gebeurt dan door het aanbieden van wagens en extra voordelen. Het is erg dat het zover is gekomen dat men naar dit soort zaken moet kijken. Naar aanleiding van het TV-programma over de toestand in Nederland, zijn bij een aantal mensen vragen gerezen. In de uitzending zagen we hoe Poolse verpleegkundigen naar Nederland werden gehaald, een spoedcursus Nederlands kregen en dan in de rusthuizen terechtkomen.

De vragen die men op het terrein stelt zijn de volgende. Schat onze regering het tekort juist in? Zal men het met alle middelen die nu al bestaan halen? Hoe zal men de acute nood oplossen? Bestaat hier ook de mogelijkheid om mensen aan te trekken uit Oost-Europese landen. Deze landen staan eigenlijk op het punt om tot de Europese Unie toe te treden, waardoor er ook vrij verkeer zal zijn. Wel blijkt dat de opleidingen er sterk verschillen. Men zegt mij bijvoorbeeld dat Bulgaarse verpleegkundigen veel beter opgeleid zijn dan Poolse. Ik weet dat niet, maar ik denk dat het wel nuttig kan zijn om dat wel te weten.

Mevrouw de minister, heeft u hierover reeds met de verantwoordelijken op gemeenschapsniveau gesproken en nagedacht over die opleiding? Heeft u misschien al onderzocht wat de problemen op gebied van gelijkschakeling zijn, met welke landen er problemen zijn en met welke landen een gelijkschakeling kan worden overwogen? Kunnen die mensen dan eventueel zelfs nu al worden aangetrokken?

Ik vind het een delicaat iets, want men kan het niet los zien van de situatie in de Oost-Europese landen. Het zou natuurlijk erg zijn om verpleegkundigen naar hier te trekken omdat wij iets meer kunnen bieden. In de televisie-uitzending zagen we trouwens ook wat die meisjes daarvoor kregen en ze voelden zich dan nog verplicht om een gedeelte van hun loon naar huis te sturen. Zij komen zo soms in erbarmelijke omstandigheden terecht. Bovendien mogen er ook in Oost-Europese landen geen tekorten aan verpleegkundigen ontstaan. Kortom, ik zit daar wat mee in de knoop, maar ik denk dat men er toch moet vooruitzien om de toekomst veilig te stellen.

05.02 Minister **Magda Aelvoet**: Mevrouw de voorzitter, collega's, zoals u weet, en ik ga daar niet te lang bij blijven stilstaan, hebben we een aantal maatregelen genomen met een sterke financiële inzet. Op de allereerste plaats is er de tegemoetkoming die we net gedaan hebben naar de rusthuissector om de lonen die daar uitbetaald werden in belangrijke mate gelijk te trekken met het loon van verpleegkundigen, ingezet in ziekenhuizen. In het totale akkoord van de non-profit van maart 2000 was op de 13,4 miljard 7 miljard bestemd voor die gelijktrekking. Dat is toch een aanzienlijke injectie. Dat was deels bedoeld als een element van sociale rechtvaardigheid, want het gaat niet op om mensen met vergelijkbare diploma's zo verschillend te betalen. Die mensen hebben dus het grootste voordeel uit die hele hervorming gehaald.

Daarnaast hebben we gewerkt aan het systeem "vorming 600 verpleegkundigen". Ondertussen is dat reeds tweemaal gebeurd en dit zal opnieuw gebeuren. Het is een financieel engagement waarvan sommigen zeggen dat dit een zaak is voor de sociale Maribel en

05.02 **Magda Aelvoet**, ministre: Nous avons surtout pris des mesures financières. C'est ainsi que nous avons alloué aux maisons de repos des moyens pour leur permettre de payer les infirmiers de ce secteur autant que dans les hôpitaux. C'est une mesure qui procède de la justice sociale et qui a coûté 7 milliards de francs.

Nous avons en outre mise au point un système pour la formation de 600 membres du personnel infirmier. Presque tous les pays européens sont confrontés à une pénurie croissante de personnel

behoort tot de sector. In feite gaat het om het hergebruik van bepaalde middelen. Uiteindelijk dient de garantie vanuit Begroting worden gegeven zodat dit allemaal in evenwicht kan blijven. Dit dient ook door de overheid te worden gesteund. Het probleem blijft dat er in bijna alle landen van Europa groeiende tekorten zijn. Verleden jaar hadden wij in Brussel en in Wallonië een lichte stijging van de instroom; in Vlaanderen was er een stagnatie. Wat dat betreft, is het niet voldoende om alleen maar een campagne te voeren. In Nederland heeft men veertig keer meer uit gegeven en was er slechts een daling van 17%.

Mijn enige bezorgdheid was of dit wel heeft bijgedragen tot een lichte groei op die twee plaatsen. Wij hebben het initiatief dit jaar bijgestuurd door meer samen te werken met verschillende provinciale initiatieven en daar maximaal te gaan inspelen op de koppeling tussen scholen en instellingen. Op deze manier kwam er een maximaal aantal mensen in contact met het veld. Zoals uit een onderzoek was gebleken brengt dit veel op.

Wanneer we het hebben over de specifieke inbreng van mensen van andere landen zit men met twee grote vragen. Het eerste grote probleem is enerzijds dat, wanneer men op een gegeven moment nog over een grote reserve aan autochtone werklozen beschikt, het sociaal gezien niet evident is mensen te gaan importeren. Langs de andere kant kan niet om het even wie eender welke opleiding volgen. Vandaar dat we zo enorm hebben geïnvesteerd in het mobiliseren van mensen die al zorgtaken vervulden. We gaven die mensen de mogelijkheid om dat diploma te halen. Indien wij dit systeem niet hadden toegepast zouden wij aan een veel sterkere daling toe zijn dan nu. Dit is een fundamentele reden om de A2-opleidingen in stand houden. Vanuit de Nationale Raad van Verpleegkundigen en vanuit bepaalde sectoren wordt er zware druk op mij uitgeoefend om die opleiding af te schaffen. In Wallonië leeft de overtuiging dat de echte kwaliteit alleen maar door een A1-opleiding kan worden verkregen en dat het bijgevolg een schande is dat men de A2-opleidingen nog in stand wil houden. In de realiteit ziet men dat de A2-opleidingen het grootste deel van de verpleegkundigen leveren. In deze omstandigheden die opleiding afschaffen is politiek en maatschappelijk gezien geen haalbare keuze.

Ce n'est pas ma religion, mais il faudrait quand même qu'on ait suffisamment de gens, sinon les problèmes ne feront que prendre de l'importance.

Ik zeg het ineens, omdat ik Martine zie zitten en het voor de Franstaligen toch wel belangrijk is.

05.03 Martine Dardenne (ECOLO-AGALEV): Je transmettrai à qui de droit.

05.04 Minister Magda Aelvoet: Het eerste punt is natuurlijk hoe wij maximaal mensen in eigen kring kunnen mobiliseren. Dat andere element, buitenlanders aantrekken, roept meer dan één vraag op. In de eerste plaats is er het probleem hoe goed de opleiding is. Uiteraard zijn er verschillen tussen de landen. Er is ook het probleem van de taal. Hoe lang duurt het bijvoorbeeld eer men een zieke begrijpt die alleen dialect spreekt? Een derde element is, zoals u zelf ook hebt gezegd, dat wij in de landen waar wij verpleegkundigen

infirmier. L'année passée, une légère hausse des entrées a été notée à Bruxelles et en Wallonie, tandis que la Flandre enregistrait une stagnation. Les campagnes ne suffisent pas à résoudre ce problème. Cette année, nous avons dès lors offert notre collaboration à diverses initiatives provinciales et nous avons multiplié nos rencontres avec les écoles et les institutions. Ainsi, un maximum de personnes ont pu entrer en contact avec le secteur.

D'un point de vue social, il est délicat de faire venir du personnel de l'étranger alors que nous disposons d'une vaste réserve d'autochtones au chômage. Qui plus est, chacun ne peut pas suivre n'importe quelle formation. C'est pour cette raison que nous avons abondamment investi dans la mobilisation de personnes qui assumaient déjà des tâches d'assistance. La possibilité leur a été offerte de décrocher un diplôme A2. La plupart des candidats sont recrutés par le biais de formations A2. Je ne céderai donc pas à la pression et je ne supprimerai pas ces formations.

Er moeten wel genoeg mensen zijn, anders zullen de problemen steeds maar toenemen.

05.04 Magda Aelvoet, ministre: D'un côté, nous devons évidemment déterminer la manière de mobiliser les gens au maximum dans leur propre environnement. De l'autre, il se pose pour les infirmières et infirmiers étrangers la question de

weghalen een nog groter tekort creëren. De gemiddelde koopkracht van de tien Oost-Europese landen die zich kandidaat stellen, ligt op een derde van bij ons. Als er bij hen een overaanbod zou zijn, zou dit iets anders zijn. Nu is het echter al zo dat bijna de helft van de verpleegkundigen van het Verenigd Koninkrijk Zuid-Afrikanen zijn, omdat zij die veel meer kunnen betalen. Het Commonwealth zorgt daar voor structuur.

Op het vlak van braindrain en integratie is dit dus niet evident. Wel zijn er op dit ogenblik een aantal experimenten bezig, ook in België, met onder andere Poolse verpleegkundigen. Dat is echter een initiatief van ziekenhuizen en universiteiten van beide landen. In West-Vlaanderen en in Antwerpen loopt er telkens een initiatief. Zij hebben van minister Landuyt de toestemming gekregen om hier te werken en toegang te krijgen tot het land. Wij zullen nu zien hoe dat werkt, maar het zal toch in een verantwoord geheel moeten worden ingeschakeld.

Ik ben van plan om nog bijkomende initiatieven te nemen. Die lagen al klaar bij de vorige begrotingscontrole, maar wegens de plotse afname van de groei was er geen sprake meer van uitbreiding, veeleer van besparing. Deze initiatieven waren het gevolg van voorstellen van de werkgroep. Men wil echt werken aan specifieke budgetten, investeringsbudgetten voor toestellen die het werk van verpleegkundigen verlichten. Ik denk dan aan tilliften, goed regelbare bedden en dergelijke. Er zijn altijd enveloppen voor investeringen, maar die gaan steeds naar andere dingen dan wat voor verpleegkundigen van zeer groot belang is.

De klacht die door alle ziekenhuizen wordt geuit is: als er een verpleegkundige ziek is, is dat een ramp. Ik ben ervan overtuigd dat er versterking moet komen voor de mobiele ploegen, anders wordt dat weer een factor die mensen ontmoedigt en doet uitstromen.

Een ander element hebben wij zelf niet in de hand, maar wij weten dat het spectaculair veel uitmaakt. Dat is het voeren van een al dan niet dynamisch personeelsbeleid door de ziekenhuizen. Dat gaat niet over veel extra geld, maar wel over carrièreperspectieven, vormingsmogelijkheden, mobiliteit, types van verantwoordelijkheid opnemen en dergelijke. Ziekenhuizen die daar oog voor hebben en daarmee bezig zijn, hebben geen personeelstekort.

Ze trekken mensen aan omdat de sfeer er zo goed is. Dat is een zaak voor wie verantwoordelijk is voor de organisatie. Hier ligt een echte kans, want anders wordt het platte weggoperij die tot niets leidt. Ik weet dat mijn antwoord onvolledig is, maar wij blijven zoeken, al is het zeer moeilijk.

05.05 Annemie Van de Casteele (VU&ID): Mevrouw de minister, uw antwoord bevat inderdaad heel wat elementen waarover moet worden nagedacht. Voor mij is het plaatje niet helemaal duidelijk. Wij moeten inderdaad naar het reservoir kijken, maar ik heb daar geen zicht op. Hoeveel mensen zouden mogelijk kunnen worden omgeschoold? In de krant van vandaag stond dat 52% van wie vandaag een opleiding verpleegkunde start ouder is dan 25. Er is dus wel beweging vast te stellen, maar ik denk dat wij toch op langere termijn moeten denken.

la qualité de la formation suivie, outre le problème linguistique. Par ailleurs, il ne serait pas correct d'utiliser nos moyens budgétaires pour débaucher des gens dans des pays qui ont un pouvoir d'achat moyen inférieur au nôtre et qui souffrent eux-mêmes d'un manque de personnel infirmier. Les expériences menées avec des infirmières et infirmiers polonais qui sont en cours en Flandre-Occidentale et à Anvers – il s'agit d'un projet entre universités et hôpitaux belges et polonais – devront, en cas d'évaluation positive, être intégrées dans un ensemble cohérent

J'ai également prévu des initiatives supplémentaires pour faciliter le travail des infirmiers. Je songe à des ascenseurs de levage, à des lits facilement déplaçables, etc.

Je suis également convaincue de la nécessité de renforcer les équipes mobiles.

Enfin, il est important, pour conserver un personnel suffisant, que les hôpitaux mènent une politique du personnel dynamique mais c'est là un élément que nous ne maîtrisons pas. Les montants supplémentaires en jeu ne sont pas importants mais il y va des perspectives de carrière, des possibilités de formation, de la mobilité, etc.

05.05 Annemie Van de Casteele (VU&ID): Combien de personnes entrent en ligne de compte pour un recyclage? J'ai pu lire dans un quotidien de ce jour que 52% des personnes qui entament aujourd'hui une formation d'infirmier sont âgées de plus de 25 ans. Il y a donc du changement mais j'estime néanmoins que nous

Mevrouw de minister, u zegt dat men in ziekenhuizen perspectieven kan bieden en de job kan verlichten. Dat is nodig. Ook mevrouw Descheemaeker zei dat ze uit dit beroep moest stappen omdat ze het fysiek niet meer aankon. Mijn vraag was echter geïnspireerd door de situatie in de rusthuizen. Naar aanleiding van enkele faillissementen van rusthuizen hebben wij met minister Vandenbroucke hierover gedebateerd. Welnu, ik ben voorstander van kleine rusthuizen, omdat ik dit een zeer menselijke opvang vind. Vele ervan zijn vzw of een privé-initiatief. Mits kwaliteitsbewaking doen ze heel goed werk, maar ze hebben het extra moeilijk omdat ze geen perspectieven inzake opleiding of andere faciliteiten kunnen bieden. Met hun beperkte middelen zijn ze onderworpen aan zware normen en ze ervaren het acute gebrek op de markt, voornamelijk in het Brusselse. Als ze – zonder alternatieven – die normen moeten halen stevenen zij af op het faillissement. Ik wil de aandacht vestigen op deze vicieuze cirkel en misschien moet men hier in extra begeleiding voorzien. Faillissementen teweegbrengen bij dergelijke rusthuizen wegens een combinatie van al deze problemen zou immers al te schrijnend zijn.

devons avoir une vision à long terme.

La ministre affirme que les hôpitaux offrent des perspectives mais ma question était surtout inspirée par la situation dans les maisons de repos. Je suis favorable aux maisons de repos de petite taille. Celles-ci éprouvent toutefois de grosses difficultés de par le fait qu'elles ne peuvent offrir de perspectives en matière de formation ou proposer d'autres facilités. Elles subissent de plein fouet la pénurie sur le marché de l'emploi, surtout dans la Région bruxelloise. Les petites maisons de repos risquent de courir à la faillite, ce qui serait extrêmement regrettable.

L'incident est clos.

Het incident is gesloten.

06 Question de Mme Martine Dardenne à la ministre de la Protection de la consommation, de la Santé publique et de l'Environnement sur "la coexistence culture OGM et non OGM" (n° 7398)

06 Vraag van mevrouw Martine Dardenne aan de minister van Consumentenzaken, Volksgezondheid en Leefmilieu over "het naast elkaar verbouwen van transgene en niet-transgene gewassen" (nr. 7398)

06.01 Martine Dardenne (ECOLO-AGALEV): Madame la présidente, madame la ministre, je voulais vous interroger à propos d'une étude qui vient d'être rendue publique, mais pas de la manière habituelle, puisqu'il s'agit d'une étude commanditée par la Commission européenne à son propre institut de prospective technologique, qui est le centre commun de recherche de l'Union européenne. Cette étude concernait la coexistence des cultures transgéniques et non transgéniques.

Il s'agit d'une étude qui s'est fondée à la fois sur des simulations informatiques et des opinions d'experts. Même s'il faut considérer les résultats avec une certaine relativité, il n'empêche que cette étude analyse les conséquences d'une augmentation de la proportion des cultures transgéniques. Elle s'est penchée sur trois plants, dont il existe actuellement des variétés transgéniques: le colza pour la production de semences, le maïs pour la production d'aliments pour animaux et la pomme de terre pour la consommation.

L'étude couvre plusieurs types d'exploitation agricole, aussi bien biologiques que conventionnelles et elle tient compte de différents scénarios concernant les seuils de contamination génétique autorisés (0,1%-0,3%-1%). Les résultats de cette étude montrent que la commercialisation du colza et du maïs transgéniques et l'augmentation dans des proportions significatives de ces cultures se répercuteraient fortement sur les coûts d'exploitation et ce tant pour les cultures biologiques que pour les cultures conventionnelles, cette

06.01 Martine Dardenne (ECOLO-AGALEV): Een studie in opdracht van de Europese Commissie over het naast elkaar verbouwen van transgene en niet-transgene gewassen is net openbaar gemaakt. Ze heeft betrekking op drie transgene gewassen: koolzaad, maïs en aardappelen. De studie toont aan dat een aanzienlijke toename van die teelten sterk zou doorwegen op de exploitatiekosten. Ze toont ook aan dat in heel wat gevallen het onmogelijk zou worden om de verschillende kweekmethodes naast elkaar te laten bestaan, of dat dat erg veel zou gaan kosten.

Die studie werd eigenlijk geheimgehouden en Greenpeace maakte ze openbaar.

Wat denkt u van de drempel aanvaardbare verontreiniging van 1 procent die de Europese

augmentation pouvant même être de l'ordre de 41%.

L'étude montre également que la coexistence entre les différentes cultures (transgéniques, biologiques ou conventionnelles) deviendrait impossible dans de nombreux cas, sauf à des coûts extrêmement élevés et au prix de changements importants dans les pratiques agricoles, notamment pour les agriculteurs conventionnels. Cela paraît assez difficile.

En fait, cette étude est restée confidentielle et a été rendue publique par Greenpeace. Tant la Commission que les auteurs de l'étude ont signifié que, vu le caractère sensible des conclusions, il valait mieux que celle-ci ne soit pas rendue publique. Les résultats ayant été publiés, je vous demande ce que vous pensez du seuil de contamination acceptable de 1%, établi par la Commission européenne, seuil sur lequel vous devrez prendre position en votre qualité de membre du Conseil européen.

La coexistence des cultures transgéniques et non transgéniques ne pouvant être réalisée qu'à des coûts très élevés aussi bien pour l'agriculture conventionnelle que biologique, ne doit-elle pas logiquement nous amener à la conclusion que cette coexistence est impossible et qu'à tout le moins, le principe de précaution s'impose jusqu'à plus ample informé?

Madame la ministre, vous êtes responsable des essais en plein champ. J'aimerais savoir si, à ce titre, vous allez interroger la Commission sur sa motivation et son attitude face à l'étude et sur la responsabilité qu'elle a prise ce faisant, car finalement, la responsabilité retombera partiellement sur vous.

06.02 Magda Aelvoet, ministre: Madame la présidente, chers collègues, le seuil de contamination en matière de traçabilité et d'étiquetage proposé par la Commission dans ses règlements est inacceptable d'autant plus qu'elle n'opère aucune distinction entre les OGM autorisés et non autorisés.

Lors du débat public, j'ai défendu cette position au sein du Conseil environnement et dans des termes on ne peut plus clairs – je cite: "Un tel seuil ébranle la crédibilité de la législation actuelle en matière d'OGM, limite la liberté de choix des consommateurs et rend l'étiquetage hasardeux".

Il se peut que les légumes frais que vous achetez soient 100% transgéniques ou qu'ils ne contiennent aucun OGM. Par exemple, cent tomates sur dix mille tomates peuvent effectivement être transgéniques sans que cela n'apparaisse sur le plan de la traçabilité et de l'étiquetage. Ceci va à l'encontre d'un des objectifs fondamentaux du document: fournir des informations fiables aux consommateurs.

Par ailleurs, si l'on accepte les OGM non autorisés, la frontière entre d'une part, la gestion des risques et, d'autre part, l'évaluation de ceux-ci s'estompera. Enfin, cette mesure d'exception exige une adaptation de la directive 2001/18/CE. Celle-ci, qui s'applique au règlement actuel, ne traite que des OGM autorisés. Il est inconcevable d'envisager un assouplissement ou une adaptation de cette directive âprement négociée.

Commissie heeft vastgesteld?

Moet de zeer hoge prijs van het naast elkaar laten bestaan van de verschillende kweekmethodes ons niet doen besluiten dat zulks onmogelijk is?

Zal u, als verantwoordelijke voor de experimenten in open veld, de Commissie bevragen over de verantwoordelijkheid die ze op zich heeft genomen door deze studie te laten uitvoeren? De verantwoordelijkheid zal uiteindelijk deels op uw schouders terechtkomen.

06.02 Minister Magda Aelvoet: De verontreinigingsdrempel die de Commissie voorstelt is onaanvaardbaar, zeker ook omdat ze geen onderscheid maakt tussen toegestane en niet toegestane genetisch gemanipuleerde organismen.

Ik heb dat standpunt verdedigd in de Milieuraad op een manier die aan duidelijkheid niets te wensen overlaat.

Als we niet toegelaten genetisch gewijzigde organismen aanvaarden, vervaagt de grens tussen risicobeheer en risico-evaluatie. Richtlijn 2001/18/EC ten slotte, die van toepassing is, heeft het enkel over toegestane genetisch gewijzigde organismen. Het is ondenkbaar wijzigingen aan te brengen aan die richtlijn, waarover zo moeizaam werd onderhandeld.

La Belgique fait une distinction entre contamination par un OGM autorisé, d'un côté et, contamination par un OGM non autorisé, de l'autre. Au niveau pratique, une contamination minimale pouvait être acceptable pour les OGM autorisés à condition qu'elle soit aussi fiable que possible et déterminée au cas par cas. Un tel seuil vise uniquement la contamination fortuite et technique inévitable. Etant donné l'évolution de la recherche scientifique et de perfectionnement des techniques de détection, ce seuil doit pouvoir être réduit.

Enfin, je suis en désaccord avec la Commission sur le fait que la responsabilité pour la prévention de la contamination incombe au producteur ne souhaitant pas avoir recours aux OGM. Dans chacune de mes interventions, je défends le point de vue selon lequel le secteur utilisant les OGM doit veiller à prendre les mesures pour éviter toute contamination.

La coexistence des cultures transgéniques avec l'agriculture biologique et conventionnelle pose des difficultés, plus marquées pour certaines plantes. Je conclus du rapport que le problème de coexistence doit être examiné au cas par cas et repris dans l'évaluation des OGM. Ce rapport montre qu'une évaluation stricte des risques ne suffit pas à donner le feu vert pour un OGM particulier. Les résultats de l'étude sur la coexistence sont particulièrement importants au niveau de la commercialisation. A ce sujet, le gouvernement applique le principe de précaution car il soutient, à mon initiative, le moratoire sur la commercialisation des OGM depuis fin 2001. J'ai accordé une attention particulière à ce principe en prenant la décision, fin avril, de refuser certains essais sur le colza transgénique.

J'ai interrogé la Commission sur la motivation de son attitude face à l'étude et sur la responsabilité qu'elle compte prendre en la matière.

06.03 Martine Dardenne (ECOLO-AGALEV): Madame la ministre, je vous remercie pour votre réponse. Je suis entièrement satisfaite de la position que vous avez prise au niveau du Conseil européen. Il est important que vous mainteniez de manière ferme cette position. En effet, au mois de septembre, la discussion portera sur la traçabilité au niveau du Conseil européen. Il faudra alors défendre cette position. Le parlement européen, semble-t-il, a voté hier en commission de manière satisfaisante pour nous. Il n'est pas certain qu'on obtienne les mêmes résultats en séance plénière qu'en commission de l'environnement et de la protection du consommateur. L'avis du conseil des ministres sera très important au regard des propositions de la Commission, notamment concernant le seuil de contamination généralisé acceptable ou non acceptable.

J'estime que c'est un véritable débat de société. Tolérer un seuil de contamination génétique de 1%, c'est se livrer à une contamination génétique généralisée dont les conséquences risquent d'être particulièrement dangereuses en termes de diversité biologique. Cela peut entraîner des problèmes très réels pour la société. Je soutiens donc tout à fait votre point de vue et je trouve que vous devez maintenir votre position de manière très stricte. Vous l'avez dit vous-même, cette étude vous donne des arguments supplémentaires pour vous opposer à la réalisation de certains essais ou, en tout cas, pour introduire des contraintes supplémentaires et des normes à

De Commissie is van oordeel dat de preventietaak inzake verontreiniging bij de producent ligt die geen gebruik wil maken van genetisch gewijzigde organismen. In al mijn verklaringen heb ik het standpunt verdedigd dat het de sector is die gebruik maakt van genetisch gewijzigde organismen die die taak op zich moet nemen.

Ik besluit uit het verslag dat het probleem van het naast elkaar verbouwen van verschillende soorten gewassen geval per geval moet worden onderzocht. De resultaten van de studie zijn verstrekkend wat de commercialisering betreft. In dat verband huldigt de regering het voorzorgsprincipe, want ze steunt het moratorium op de commercialisering van genetisch gewijzigde organismen sinds eind 2001.

Ik heb de Commissie gevraagd waarom ze die houding heeft aangenomen ten aanzien van de studie en welke verantwoordelijkheid ze ter zake wil opnemen.

06.03 Martine Dardenne (ECOLO-AGALEV): Het standpunt dat u heeft ingenomen in de Europese Raad stemt me helemaal tevreden. U zal zeker bij dat standpunt moeten blijven wanneer de problematiek van de traceerbaarheid aan bod zal komen in de Europese Raad. Het advies van de Ministerraad over de voorstellen van de Commissie zal van groot belang zijn.

Als we een drempel van 1% aanvaarden, aanvaarden we een veralgemeende genetische verontreiniging die gevaar inhoudt voor de biodiversiteit. De minister moet voet bij stuk houden, en deze studie reikt haar bijkomende argumenten aan.

Ik kijk uit naar de antwoorden die de Commissie u zal geven.

respecter.

J'attendrai avec intérêt les réponses que vous aurez reçues de la Commission concernant son attitude en la matière.

Voorzitter: Anne-Mie Descheemaeker.

Présidente: Anne-Mie Descheemaeker.

Het incident is gesloten.

L'incident est clos.

07 Vraag van mevrouw Frieda Brepoels aan de minister van Consumentenzaken, Volksgezondheid en Leefmilieu over "de invulling van de FAVV-top" (nr. 7406)

07 Question de Mme Frieda Brepoels à la ministre de la Protection de la consommation, de la Santé publique et de l'Environnement sur "la désignation de la direction de l'AFSCA" (n° 7406)

07.01 Frieda Brepoels (VU&ID): Mevrouw de voorzitter, mevrouw de minister, enkele weken geleden stelde ik reeds vragen over de aanwerving van de nieuwe gedelegeerde bestuurder en de vier directeurs voor het Federaal Agentschap voor de Voedselveiligheid. Als een van de redenen waarom de directeurfuncties op dat ogenblik nog niet konden worden ingevuld, haalde u toen het spreekverbod aan dat een van hen toen had, de heer Houins. U stelde dat u toen al enige tijd, ik meen een maand, aan het wachten was op toelating om de heer Houins te mogen interviewen. U was er toen van overtuigd dat het antwoord niet lang meer op zich zou laten wachten. Het begint een heel verhaal te worden dat wij via de pers hebben kunnen volgen. Enkele dagen later las ik een verslag met verklaringen van uw kabinetschef. Die stelde de brief nog niet te hebben aangekregen toen u antwoordde in de commissie. Toch was die brief blijkbaar daags voordien verstuurd. U zou die pas na drie dagen hebben gekregen. Volgens uw kabinetschef waren er hier in de regio wel meer problemen met De Post. Misschien moeten wij minister Daems daar eens naar vragen.

Het was vreemd vast te stellen dat de onderzoeksrechter al op 8 mei, dus een week voor mijn vraag, intern al toelating zou hebben gegeven. Enkele dagen later vernemen wij dan via de pers dat u twee professoren de opdracht zou hebben gegeven om het gerechtelijk dossier te bestuderen en om u een advies te verlenen om de kandidatuur van de betrokkene onafhankelijk te evalueren. Weer een paar dagen later deelde uw kabinet mee dat u op 21 mei of mogelijk vroeger reeds het interview had gedaan. De week daarop besloot de Kamer van Inbeschuldigingstelling dat de heer Houins opnieuw contact mocht hebben met de mensen van zijn dienst en terug aan de slag kon. Het afgelopen weekeinde verstreek de maand mei. U had aangekondigd in uw antwoord van enkele weken daarvoor dat u voorzag om einde mei heel de situatie af te werken, zeker inzake de gedelegeerd bestuurder en wat minder zeker inzake de vier directeurs. In de mededelingen van de afgelopen dagen inzake de aanstelling van twee directeurs, zegt u dat u de aanstelling van de gedelegeerd bestuurder tot einde deze maand of zelfs begin juli zult moeten uitstellen. De commissie van vijf professoren die de eindevaluatie moet doen, heeft problemen met de examenregeling. Vorige keer zei u nochtans dat u juist om die reden al drie keer de samenstelling van de commissie had moeten wijzigen, omdat die mensen zich moeilijk vrij konden maken. Toen had u echter een

07.01 Frieda Brepoels (VU&ID): En réponse à une question que je lui adressais il y a quelques semaines à propos de la désignation de l'administrateur délégué et des quatre directeurs de l'Agence fédérale pour la sécurité de la chaîne alimentaire (l'AFSCA), la ministre avait précisé que les fonctions dirigeantes ne pouvaient être pourvues parce que M. Houins était tenu au secret et qu'elle attendait depuis un mois déjà la possibilité d'entendre l'intéressé. Il est toutefois apparu ultérieurement que la lettre d'autorisation avait été envoyée la veille de la date de la réunion de commission au cours de laquelle j'avais interrogé la ministre.

L'autorisation de procéder à l'interview de M. Houins aurait été délivrée, sur le plan interne, par le juge d'instruction dès le 8 mai, soit une semaine avant ma question en commission. Dans l'intervalle, la ministre aurait chargé deux professeurs d'université d'étudier le dossier judiciaire de M. Houins et d'évaluer sa candidature d'une manière indépendante. L'interview se serait déroulée aux alentours du 21 mai. Une semaine plus tard, la justice décidait que M. Houins pouvait reprendre son activité professionnelle.

Dans la réponse qu'elle m'avait fournie en commission, la ministre

commissie die dit voor einde mei zou kunnen realiseren. Daarom heb ik die vraag ingediend.

In de rand van dit verhaal wil ik ook iets vragen over het koninklijk besluit inzake de managementfuncties. Wat in het Staatsblad verscheen over die vijf functies min één en min twee, was mij ook niet geheel duidelijk. Op basis van het strategisch plan van de gedelegeerd bestuurder moesten zij een managementplan en een operationeel plan opstellen. Hoe zit die hiërarchie in mekaar?

Ik heb altijd begrepen dat er een gedelegeerd bestuurder is en daarnaast vier directiefuncties. In het besluit staat dat die managementfuncties de eerste trap van de hiërarchie zijn na de gedelegeerd bestuurder. Kunt u zodadelijk daarover ook iets zeggen, in de marge van het verhaal?

Mijn vraag over de twee overblijvende directeurs blijft echter behouden. Vorige keer had u gezegd dat er in totaal per directie – de directiecontrole, het controlebeleid, de algemene diensten en laboratoria – telkens ongeveer vijftientig personen zeer geschikt werden bevonden op de einddatum van de sollicitatieperiode en dat zij dus zijn overgegaan naar het assessment- en beoordelingsstadium. Zijn er in die twee andere functies, voor de algemene diensten en het controlebeleid, geen andere personen door de evaluatoren geselecteerd als geschikt of zeer geschikt?

avait indiqué qu'elle souhaitait désigner l'administrateur délégué avant fin mai. Quant à la procédure de recrutement des quatre directeurs, elle ne pourrait être clôturée avant cette échéance. Ces derniers jours, d'autres informations émanant du cabinet de Mme Aelvoet ont circulé: la désignation de l'administrateur délégué n'interviendrait pas avant fin juin, début juillet au plus tôt. L'organisation des examens poserait, en effet, problème. Le 14 mai dernier, la ministre avait invoqué des raisons analogues pour justifier différents reports de la procédure de désignation tout en annonçant qu'elle avait trouvé une solution permettant de procéder aux recrutements nécessaires avant fin mai. Franchement, je n'y comprends plus rien.

La ministre peut-elle nous fournir des informations complémentaires sur la structure hiérarchique? Quel est le rapport entre l'administrateur délégué et les fonctions de direction? Enfin, il y le problème des deux postes de directeur toujours vacants. J'avais déduit d'une réponse précédente que, pour les quatre directions, quelque 25 personnes avaient été jugées aptes et admises à la procédure d'évaluation et de signalement. Pourquoi n'est-ce plus le cas pour les directions des services généraux et de la politique de contrôle?

Voorzitter: Yolande Avontroodt.

Présidente: Yolande Avontroodt.

07.02 Minister **Magda Aelvoet**: Mevrouw Brepoels, eerst wil ik u iets meedelen dat losstaat van de concrete vragen. Ik verwijs naar het verslag van 14 mei 2002. Op dat ogenblik heb ik uw vragen ontvangen over Die "N min één", onder meer met de vragen vanuit het gerecht. Ik heb daarop geantwoord in de meest voorzichtige termen. Ik heb zelfs gezegd dat ik geen drukingsmiddelen wil gebruiken tegenover het gerecht. Ik heb er de aandacht op gevestigd dat dit een beetje delicaat was en ik hoopte dat dit binnenskamers kon blijven. Ieder heeft zijn rol: u zit in de oppositie en ik zit op dit ogenblik in de regering. Ik heb er geen enkele moeite mee dat de oppositie zijn rol opneemt.

07.02 **Magda Aelvoet**, ministre: J'ai fourni plusieurs réponses concernant ce dossier en réunion de commission du 14 mai. A cette occasion, j'ai instamment demandé d'observer un maximum de discrétion, l'affaire ressortissant encore pour partie à la justice. Par la suite, j'ai lu des déclarations selon lesquelles j'aurais cherché à discréditer l'appareil judiciaire.

Ik heb in besloten kring gezegd dat er problemen zijn, maar ik heb dat niet opgeblazen en ik heb niet over blokkeringen gesproken. Het wordt wel moeilijk wanneer ik dan daarna insinuaties lees dat men zou hebben gezegd dat men bewust stokken in de wielen zou steken. Ik zeg niet dat u dat op die manier aan de pers hebt gezegd, maar ik heb een aantal uitspraken gelezen alsof ik het gerecht in een slecht daglicht zou hebben gesteld.

07.03 Frieda Brepoels (VU&ID): Dat zult u toch even moeten aantonen, want ik heb daar op dat ogenblik geen enkele mededeling over gedaan. Bovendien had u reeds de week voordien het antwoord al aan de pers overgemaakt, terwijl ik mijn vraag nog niet had gesteld. Ik heb dat per fax van de pers ontvangen.

07.03 Frieda Brepoels (VU&ID): Je n'ai fait aucune déclaration à la presse à ce propos. La ministre avait d'ailleurs déjà transmis la réponse à ma question du 14 mai à la presse une semaine auparavant.

07.04 Minister Magda Aelvoet: Soms gebeurt het dat, als de commissievergadering begint, de pers het kabinet belt op het ogenblik dat de vragen normaal staan geprogrammeerd; anders gebeurt dat niet.

07.05 Frieda Brepoels (VU&ID): U weet nog hoe dat hier toen is gegaan. Wij hebben toen in de gang gezegd dat er een vergissing was gebeurd.

07.06 Minister Magda Aelvoet: Ik heb er echt geen moeite mee dat men kritiek formuleert die men meen te moeten formuleren. Ik had echter gevraagd iets binnenskamers te houden, dat kunt u terugvinden in het verslag van 14 mei.

07.06 Magda Aelvoet, ministre: Il arrive que la presse contacte le cabinet lorsqu'elle a connaissance de la liste des questions. Mon cabinet n'a nullement pour habitude de communiquer préalablement les réponses à la presse.

Ik wil even de data op een rijtje zetten, opdat daarover duidelijkheid zou bestaan. Gisteren heb ik immers wel degelijk in een persmededeling uw uitspraken over de data gelezen, die insinueren dat wat daar wordt gezegd allesbehalve kosjer is. Ik geef u nu alle data op een rijtje. Op 16 april hebben wij de eerste brief geschreven naar de onderzoeksrechter om te vragen de heer Houins te kunnen spreken, want er was een uitspraak dat de heer Houins aan het assessment mocht deelnemen.

La critique ne me dérange pas mais lorsque je demande de ne pas ébruiter certaines informations, c'est que j'ai des raisons de le faire.

De uitspraak luidde ook dat hij geen contact mocht hebben met wie dan ook uit de beroepsomgeving, inclusief met mij. Om de assessmentprocedure te kunnen afsluiten, moest ik die persoon evenwel kunnen zien. Dus, op 16 april vertrekt de eerste brief. Op 23 april schrijven wij een tweede brief. Op 6 mei schrijven wij een derde brief, waarin we vragen om die persoon te kunnen zien. Wat gebeurt er? Wij krijgen op 7 mei een brief waarin men ons aankondigt dat ik die persoon zal kunnen zien op voorwaarde dat de namen worden doorgegeven van de mensen die daarbij aanwezig zullen zijn. Diezelfde dag faxen wij het antwoord met de namen van deze mensen. Vervolgens is het zo dat wij op 16 mei de brief hebben ontvangen die opgesteld was op datum van 13 mei. Wij hebben de briefomslag en die draagt de poststempel van 14 mei. Op 14 mei hebt u mij ondervraagd, dus kon ik u niet antwoorden. Wat dat betreft, wou ik toch dat de zaken zeer duidelijk waren.

Il est utile me semble-t-il de faire le point en ce qui concerne les dates importantes. Le 16 avril, nous avons adressé le premier courrier au juge d'instruction pour lui demander de pouvoir parler à M. Houins. Un jugement avait en effet autorisé M. Houins à participer à l'évaluation.

De toelating om de heer Houins te mogen ontvangen heeft ons op 16 mei met de namiddagpost bereikt. Ten minste één journalist was

Les 16 et 23 avril ainsi que le 6 mai, nous avons rédigé un courrier dans lequel nous demandions à pouvoir entendre M. Houins dans le cadre de la procédure d'évaluation. Le 7 mai, il nous a été indiqué par écrit que je pouvais rencontrer M. Houins, à

daarvan voor ons op de hoogte. Wij hebben die brief op 16 mei in de namiddag gekregen en blijkbaar wist een journalist al wat in die brief stond. Ik heb de heer Houins dan ook onverwijld en meer bepaald op zaterdag ontvangen. De procedure tot aanstelling van manager vereist dat de kandidaten die gunstig gerangschikt worden, na het assessment en het interview met de selectiecommissie door de minister worden gehoord, waarna een beslissing moet worden genomen.

Aangezien de heer Houins tot de zeer geschikte kandidaten behoorde voor twee van de bevoegdheidsterreinen, was het onmogelijk om de procedure te sluiten vooraleer ik hem had gehoord. Ik heb dus geen tijd laten verloren gaan. Gelet op het feit dat het parket van Kortrijk het onderzoek naar onregelmatigheden in de aanpak van de zaak-Hanekop nog niet heeft afgesloten, diende ik ook kennis te nemen van de inhoud van het gerechtelijk dossier, tenminste wat de mogelijkheid betrof dat er eventuele tuchtrechtelijke problemen zouden zijn. Uiteraard is het aan de rechter, en alleen aan hem, om een uitspraak te doen nadat het dossier volledig is afgesloten.

Ik wenste mij ervan te vergewissen dat noch de heer Houins, noch enig ander ambtenaar, zwaarwichtige tuchtrechtelijke fouten konden worden aangewreven die een eventuele aanstelling konden bemoeilijken. Ik heb daarvoor contact opgenomen met de procureur-generaal van Gent, die op 13 mei de toelating heeft gegeven om twee universiteitsprofessoren kennis te laten nemen van het dossier. Dat waren de professoren Opdebeeck van de UIA en De Ruyck van de VUB. Ik heb van beide professoren een advies van een tiental pagina's gekregen. Ik mag ze uiteraard niet in extenso toelichten, aangezien het onderzoek nog niet is afgesloten. Zij deden daarin wel de uitspraak dat er weinig of geen aanwijzingen zijn dat er tuchtrechtelijke maatregelen zouden moeten worden genomen. Ik heb dus alle gerangschikte kandidaten individueel van mijn beslissing tot aanduiding op de hoogte gebracht op maandag 3 juni.

In verband met de beslissing van het Gentse hof van beroep van 28 mei 2002, wens ik aan te stippen dat de opheffing van het contactverbod nog steeds niet absoluut is. Ik heb de brief ook bij me. Hierin wordt duidelijk gezegd dat de algemene maatregelen voor de heer Houins worden opgeheven, maar dat er op geen enkele wijze contact mag zijn met de eveneens in verdenking gestelde Albert Vandersanden. Ook staat vermeld dat de heer Houins geen interviews mag geven aan de media en niet mag deelnemen aan openbare debatten, zolang het gerechtelijk vooronderzoek duurt. Tevens moet hij zich onmiddellijk kunnen aanbieden bij de gerechtelijke diensten wanneer hij daarom wordt verzocht.

Vervolgens kom ik tot het koninklijk besluit van 17 mei. Op het niveau van het Federaal Agentschap bestaat de hiërarchische structuur uit een gedelegeerd bestuurder, 4 directeurs-generaal en 5 directeursfuncties die binnen enkele dagen vacant zullen worden verklaard. Ik moet eraan herinneren dat de logica, vervat in de Copernicus-hervorming, erin voorziet dat de managers N-1 binnen de drie maanden na hun aanstelling een operationeel plan opstellen dat uitvoering geeft aan het strategisch plan van de voorzitter, in dit geval van de gedelegeerd bestuurder, voor de dienst waarover de managers in kwestie de leiding hebben. Wat dat betreft kunnen zij

condition de transmettre les noms des personnes qui assisteraient à cet entretien. Le jour même nous avons transmis ces noms par fax. Le 16 mai, nous avons reçu une lettre datée du 13 mai, mais postée le 14, nous autorisant à rencontrer M. Houins. Vous m'avez interrogée le 14 mai. Je n'étais dès lors pas en mesure de vous répondre.

Nous avons donc reçu la lettre en question le 16 mai, avec le courrier de la mi-journée. Apparemment, un journaliste avait été informé avant nous du contenu de cette lettre. C'est la raison pour laquelle j'ai immédiatement reçu M. Houins, à savoir le samedi. La procédure de désignation du manager exige que les candidats classés en ordre utile après l'évaluation et l'interview avec la commission de sélection, soient entendus par le ministre. La décision est ensuite prise. M. Houins figurait parmi les candidats particulièrement aptes pour deux des domaines de compétences et c'est la raison pour laquelle je ne souhaitais pas perdre de temps. Le parquet de Courtrai n'avait cependant pas encore bouclé le dossier Hanekop. Je devais être certaine qu'aucun problème disciplinaire ne se poserait et c'est pourquoi j'ai pris contact avec le procureur général de Gand qui m'a autorisée le 13 mai à permettre à deux professeurs d'université de consulter le dossier. Ces derniers m'ont rassurée. Le 3 juin, j'ai communiqué à chacun des candidats jugés aptes ma décision quant à la personne désignée.

Conformément à la décision du 28 mai de la cour d'appel de Gand, l'interdiction de contact n'a pas encore été totalement levée. Les mesures générales prises à l'encontre de M. Houins ont été levées mais il lui est interdit de prendre contact avec le suspect, M. Albert Van der Zande, il n'a pas le droit d'accorder d'interview et

verder werken op het businessplan dat in oktober 2000 werd opgemaakt en dat nog steeds als strategisch plan blijft gelden. Daarnaast moeten ze binnen dezelfde periode een personeelsplan opstellen. Daar zullen ze de komende maanden dan ook actief mee bezig zijn.

In verband met de vraag waarom slechts twee van de vier functies zijn ingevuld, kan ik zeggen dat het te maken heeft met de resultaten van het assessment. Voor een van de vier functies, die nu opnieuw vacant is verklaard, was er geen enkele A-kandidaat. Wij hebben zorgvuldig onderzocht of de B-kandidaat eventueel toch benoemd kon worden. Wij hebben dat niet a priori uitgesloten, maar het leek ons niet wenselijk dat te doen. Wat de andere opnieuw opengestelde post betreft, met name de post van controle, had er slechts één een A en dat was de heer Houins. Hij had ook A in controlebeleid. Ik heb hem dus benoemd op de post controlebeleid en niet controle. Controle is zo een wezenlijke taak in de vormgeving van het Agentschap dat het mij niet wenselijk leek om dergelijke taak toe te vertrouwen aan iemand die geen zeer geschikt klassemment had verkregen. Vandaar dat ik gisteren al met Selor contact heb opgenomen om die functies opnieuw open te stellen, opdat de zaak zo vlug mogelijk zou zijn afgehandeld.

Wat de gedelegeerd bestuurder betreft, verwijs ik naar het verslag van 14 mei 2002 van deze commissie. Ik heb toen op uw vragen geantwoord dat ik effectief een aanbod had gekregen inzake het afsluiten van de procedure tegen eind juni. Ik heb het aanbod niet aanvaard en daardoor heb ik telkens opnieuw aan de samenstelling van de jury gewerkt. Er werd mij toen gezegd – ik heb u dat in alle eerlijkheid meegedeeld – dat met de nieuwe samenstelling men hoopte dat de zaak eind deze maand zou kunnen worden afgesloten.

In werkelijkheid is het niet zo gebleken en zal de jury maar klaar zijn in het midden van deze maand. Dat betekent een vertraging van een halve maand. Ze maken de shortlist op en dan moet ik alle kandidaten zien. Om niet te optimistisch te zijn heb ik in de mededeling van gisteren gezegd dat ik hoopte om tegen het einde van deze maand een beslissing te kunnen nemen.

07.07 Frieda Brepoels (VU&ID): Mevrouw de minister, ik heb nog enkele bedenkingen en vragen. U hebt dat laatste inderdaad gezegd, maar het is opmerkelijk dat de kandidaturen reeds op 12 maart 2002 zijn binnengekomen en men er ongeveer vier maanden later niet in slaagt om een dergelijke commissie samen te krijgen om de eindevaluatie te doen. De professoren zitten nu natuurlijk in een moeilijke periode. Wat is er in die hele tussenperiode dan gebeurd? Ik vind dat zeer laat. Mevrouw de minister, ik vind het ook jammer omdat u, ook vorige keer, toch de indruk had gegeven dat u uiteraard eerst tot de invulling van de functie van gedelegeerd bestuurder zou overgaan omdat u nog onduidelijkheid had wat de directiefuncties betrof en dat u de leiding van het federaal agentschap als zodanig niet eerst kan invullen vooraleer u de ondergeschikte functies invult.

Het koninklijk besluit van 17 mei 2002 verwijst naar een koninklijk besluit van 6 december 2001 betreffende de aanduiding en de uitoefening van de managementfuncties. Daar staat niets in over de directiefuncties. In artikel 2 is sprake van de hiërarchische orde, dus de gedelegeerd bestuurder en de managementfuncties. Er wordt niet

ne peut pas participer à des débats publics tant que l'information judiciaire est en cours. En outre, M. Houins doit immédiatement se présenter devant la justice à chaque fois qu'une demande en ce sens lui est adressée.

Seules deux des quatre fonctions ont été pourvues en raison des résultats de l'évaluation. Aucun candidat n'a obtenu la mention A pour une des quatre fonctions. Un seul candidat a obtenu la mention A pour la fonction de contrôle. Il s'agissait de M. Houins qui avait également obtenu la mention A pour la politique de contrôle, fonction à laquelle il été désigné. J'ai contacté le Selor hier afin de déclarer ces fonctions à nouveau vacantes.

En ce qui concerne l'administrateur délégué, je vous renvoie au rapport de la réunion de commission du 14 mai 2002.

En fin de compte, la sélection d'une *short list* par le jury a enregistré un retard de quinze jours. Je pense être en mesure de prendre une décision à la fin du mois.

07.07 Frieda Brepoels (VU&ID): Il est frappant que la commission ne soit pas encore parvenue à achever son évaluation finale après tout ce temps. C'est d'autant plus regrettable que la ministre Aelvoet avait donné l'impression qu'elle souhaitait pourvoir les fonctions subalternes avant de nommer la direction.

L'arrêté royal du 17 mai renvoie à l'arrêté royal du 6 décembre 2001 relatif aux fonctions de management. Ce dernier ne fait aucune mention de fonctions dirigeantes et ne parle que d'un administrateur délégué et des fonctions de management. D'où

gesproken over de directiefuncties. Het is daarom dat ik die vraag stelde. ma question.

Wat de invulling van de directiefuncties betreft, hebt u gezegd dat u op 13 mei 2002 van de onderzoeksrechter de toelating hebt gekregen om de twee professoren op dat onderzoek te zetten. Dat was de dag voordat het onderwerp hier werd besproken. Het is spijtig dat u dat toen niet hebt meegedeeld. Los daarvan stel ik vast in de mededelingen die u daarover hebt gedaan, dat die professoren weliswaar niet het volledige dossier ter inzage hebben gekregen. Ze hebben maar een deel van het dossier van de onderzoeksrechter gekregen. Op basis daarvan besluiten ze dat er weinig of geen aanwijzingen zijn, houdt mijns inziens een bijzonder risico in. U zegt dat de heer Houins tot de zeer geschikte kandidaten behoorde voor die twee functies. Er was dus niemand anders voor de beide functies die ook zeer geschikt was? Mevrouw de minister, heb ik dat goed begrepen?

Il est regrettable que la ministre Aelvoet n'ait pas informé le 14 mai la commission du fait que le juge d'instruction avait accordé à deux professeurs le droit de consulter une partie du dossier. Je trouve quelque peu préoccupant que leurs conclusions ne se fondent pas sur l'ensemble du dossier.

De **voorzitter**: Mevrouw Brepoels, uw spreektijd is om.

07.08 Frieda Brepoels (VU&ID): Mevrouw de voorzitter, ik maak toch geen misbruik.

De **voorzitter**: U had het laatste woord. U had 5 minuten spreektijd en we zijn nu al een kwartier bezig.

07.09 Frieda Brepoels (VU&ID): Mevrouw de voorzitter, het is een zeer belangrijke kwestie.

De **voorzitter**: Alles is hier belangrijk. Laten wij toch eens de discipline hebben om ons aan de spreektijd te houden bij het stellen van mondelinge vragen. U spreekt vier maal langer.

07.10 Frieda Brepoels (VU&ID): Mevrouw de voorzitter, dan moet ik in het vervolg mijn vragen opsplitsen. Dan duurt het even lang.

De **voorzitter**: Dan moet u een interpellatieverzoek indienen, dan hebben we meer tijd.

07.11 Minister Magda Aelvoet: Mevrouw de voorzitter, ik zal zeer punctueel op de vier opmerkingen ingaan. Ik heb gezegd dat ik er niet van uitging dat het nog lang ging duren. De tussentijdse brief was niet van aard dat van blokkering kan worden gesproken. Ik dacht dat de toelating om de N-1's te kunnen afsluiten, niet lang zou uitblijven. Wat dat betreft was het echt niet mijn bedoeling dat de gedelegeerd bestuurder voor de anderen zou zijn. Ten tweede, de vier N-1's zijn directeurs-generaal; de N-2's zullen de functie van directeur krijgen.

07.11 Magda Aelvoet, ministre: Je ne pensais pas du tout que la sélection allait prendre autant de temps ou que l'administrateur délégué serait choisi avant d'autres.

Ten derde, is er de uitspraak van de professoren. Zij hebben inzage gekregen in het volledige dossier voor zover het dossier is samengesteld en aangezien het niet is afgesloten niet op de totaliteit.

Les professeurs ont pu prendre connaissance du dossier, dans la mesure où celui-ci était déjà constitué. Pour la fonction de directeur des contrôles, il n'y avait personne d'autre avec une mention A. En ce qui concerne la politique de contrôle, il y avait encore un seul autre candidat mais avec moins d'expérience.

Ten slotte, wat controle betreft was er niemand anders met een A. Inzake controlebeleid was er nog één andere persoon met een A, maar hij beschikte niet over dezelfde ervaring. Ik heb dat expliciet getoetst in het gesprek met de persoon in kwestie. Om die reden heb ik voor de benoeming van de heer Houins op de post controlebeleid gekozen.

De **voorzitter**: Mevrouw Brepoels, u hebt het laatste woord.

07.12 Frieda Brepoels (VU&ID): Mevrouw de voorzitter, ik wil zelfs niet het laatste woord. Voor mij is het voldoende geweest.

Het incident is gesloten.

L'incident est clos.

08 Interpellation de M. François Dufour à la ministre de la Protection de la consommation, de la Santé publique et de l'Environnement sur "la norme PCB dans les poissons" (n° 1281)

08 Interpellatie van de heer François Dufour tot de minister van Consumentenzaken, Volksgezondheid en Leefmilieu over "de pcb-normen in vis" (nr. 1281)

08.01 François Dufour (PS): Madame la présidente, madame la ministre, chers collègues, j'aurais voulu être tenu au courant de la modification de l'ordre du jour. J'aurais volontiers fait en sorte d'arriver plus tôt pour satisfaire à l'organisation des travaux mais, malheureusement, je ne pouvais pas prévoir que les choses allaient évoluer à ce point.

Cela étant dit, j'ai déjà eu l'occasion d'attirer votre attention sur le problème des PCB dans les poissons lors d'une intervention en séance plénière. A l'époque, je vous demandais déjà pourquoi aucune norme n'était fixée en matière de PCB dans les poissons. Depuis lors, j'ai appris par la presse que c'est chose faite. Madame la ministre, il m'intéresserait de recevoir une copie de votre arrêté ministériel ainsi que de ses motivations et éventuellement de l'avis scientifique qui a présidé à votre décision à ce sujet.

Plusieurs études dont notamment un document du professeur Bernard de l'UCL paru dans le Bulletin de la classe des sciences du 1er juin 2001 montrent que les grands consommateurs de poissons ont une charge corporelle en PCB élevée. Cependant, il est interpellant de constater une différence importante entre les valeurs admises dans le lait (0,2 microgramme de PCB par gramme de matières grasses) et celles retenues pour les poissons (75 microgrammes par kilo de poisson), ce qui correspond à 3,75 microgrammes de PCB pour un poisson contenant 2% de matières grasses. Cette norme est vingt fois plus permissive que celle retenue pour le lait.

Cette différence importante m'interpelle. Je me demande quelle est la base scientifique qui a servi au calcul de cette norme et comment on peut expliquer de tels écarts.

Je m'étonne que des motivations scientifiques sérieuses aient pu présider à l'élaboration d'une telle norme. Mais on ne sait jamais! Je suis bien payé pour savoir que le Conseil supérieur d'hygiène avait conseillé à votre prédécesseur Marcel Colla de fixer une norme de 5 picogrammes pour le lait. Je dispose ici de l'avis du Conseil supérieur d'hygiène du 25 février 1998; sa justification me paraît des plus claires! Si vous avez reçu la même justification, il va falloir revoir quelque peu les avis scientifiques qui aboutissent à conseiller un ministre de la Santé publique dans de tels cas!

Pour le lait, la justification est la suivante: "La problématique des dioxines est une préoccupation majeure du Conseil supérieur

08.01 François Dufour (PS): Ik heb u al in de plenaire vergadering bevraagd over pcb's in vis en heb sindsdien vernomen dat daarvoor een norm bestaat. Ik zou graag een kopie krijgen van uw ministerieel besluit en van het wetenschappelijk advies waarop uw beslissing stoelt.

De norm voor vis ligt op 75 microgram per kilo (of 3,75 microgram voor een vis die 2 percent vet bevat), tegenover 0,2 microgram per gram vet voor melk. De norm is dus twintig keer minder streng!

Ik vraag me af op welke wetenschappelijke basis die berekening berust, vooral omdat de norm die de Hoge Gezondheidsraad aan uw voorganger had aangeraden voor melk 5 picogram bedroeg!

Voor mensen die, zoals ik, interesse hebben voor dioxines is die toestand onaanvaardbaar. Sommigen hebben die dioxines gediaboliseerd en hebben zelfs een crisis uitgelokt die – volgens experts zonder reden – ons 9 miljard frank heeft gekost!

Is nu ook vis, na melk, een gevaar voor de consument?

Neemt hij een risico wanneer hij vis eet die 3,75 microgram pcb's per gram vet bevat?

Bovendien worden in vis ook andere vervuilende stoffen, zoals

d'hygiène. Sur base des connaissances scientifiques actuelles, le Conseil supérieur d'hygiène est d'avis qu'une norme concernant une teneur maximale de dioxines dans le lait et les produits laitiers est souhaitable pour assurer une sécurité alimentaire optimale. Le Conseil supérieur d'hygiène propose, pour l'ensemble des dioxines, une limite de 5 picogrammes d'équivalents toxiques".

Très honnêtement, en fonction de la loi qui impose la justification des actes administratifs, je pense que c'est manifestement insuffisant. Tout à fait insuffisant.

Et je m'inquiète, car je crains que l'avis rendu par le Conseil supérieur d'hygiène pour le lait n'ait servi de base à la fixation de la norme pour les poissons et à vous fonder votre religion: prendre une décision quant aux normes pour aboutir à ce que la norme soit 20 fois plus permissive pour le poisson! En effet, cela équivaut à 3,75 microgrammes de PCB/gr de matières grasses pour un poisson contenant 2% de graisses, alors que pour le lait, la norme admise est de 0,2 microgramme. Franchement, je sais qu'en Belgique, on ne doit s'étonner de rien, mais quand même! Il y a 20 fois plus de PCB dans les poissons.

Cette situation est inacceptable pour des personnes qui comme moi s'intéressent aux dioxines depuis longtemps, dioxines que certains partis ont diabolisées – je ne ferai pas l'injure de vous le rappeler – et qui ont provoqué une crise terrible en 1999, au sujet de laquelle certains experts, et des experts toxicologues quand même réputés, disent que nous avons dépensé 9 milliards de francs belges pour rien.

J'en viens à vous demander si l'on doit considérer cette valeur de 3,75 mcg de PCB/gr de matières grasses ou 375 mcg/kg comme une limite au-dessus de laquelle le consommateur est en situation de danger potentiel? On a interdit la commercialisation du lait dont la teneur en PCB était supérieure à 5mcg et obligé sa destruction, alors qu'on pourrait le mélanger dans des laiteries à d'autres laits moins chargés en dioxine pour arriver à une teneur inférieure à 5 mcg. Mais non, dans ce cas, on doit le détruire!

Dès lors, si avec le lait, le consommateur est en danger, l'est-il également avec le poisson, dont la teneur est supérieure à la valeur que vous avez retenue? Faut-il considérer cette norme comme une norme de qualité vers laquelle il convient de tendre en mettant en place des actions éventuelles? En d'autres termes, le consommateur court-il un risque en mangeant du poisson contenant 3,75 mcg de PCB/gr de matières grasses, alors que le lait ne peut dépasser 0,2 mcg/gr de matières grasses?

La même question se pose pour la norme dioxine dans le lait. Le principe de précaution – qui n'est pas "dans le doute, abstiens-toi" mais "dans le doute, gère le risque" – a abouti, sans fondement réel, à définir une norme de cinq picogrammes équivalents toxiques par gramme de matière grasse; celle-ci doit être considérée comme une norme de qualité. Lorsque cette mesure est dépassée le lait est détruit.

Devons-nous dès lors détruire chaque lot contaminé et dépenser des sommes astronomiques alors que des techniques simples en matière

metalen, gestockeerd. Heeft men daarmee rekening gehouden bij het vaststellen van de norm?

Waarom heeft men de norm bepaald per kilo verse vis, terwijl het vetgehalte in vis op en neer gaat? Die norm zal de consument beter beschermen, maar de opvolging zal geldverslindend zijn. Waar gaat u dat geld vinden? Zal het oordeelkundig worden aangewend?

Voor melk, waar het vetgehalte constant is, werd de norm vastgesteld per gram vet; indien men de norm per liter had bepaald, had men de vernietiging wegens verontreiniging van grote hoeveelheden melk kunnen vermijden, bij voorbeeld door ze af te romen of ze te verdunnen.

Een ontwerp van Europese Richtlijn strekt ertoe de bovengrens van het toegelaten dioxinegehalte in melk naar 3 picogram per gram vet terug te brengen.

Uit adviezen die ik heb ingewonnen bij vijf toxicologen van vier universiteiten blijkt dat de manier waarop de normen voor melk en vis tot stand kwamen niet ernstig is.

de lait: écrémage, dilution au niveau de la laiterie – là où c'est possible – permettraient l'utilisation des produits sans aucun danger pour la population.

Pour les poissons, il y a un problème car de par leur position dans la chaîne alimentaire, ils subissent l'influence d'autres polluants et sont des réservoirs pour d'autres polluants que les PCB. Ainsi, on y retrouve notamment des métaux, cadmium, méthyle, mercure, tributylétain.

A-t-on tenu compte dans la définition de la norme PCB pour les poissons de la présence de ces multiples polluants et des actions cumulatives qu'ils peuvent avoir sur la santé des consommateurs?

La teneur en graisse dans les poissons est une grandeur très fluctuante, pourquoi la norme est-elle établie en microgramme par kilo de matière fraîche alors que toutes les autres normes sont définies par rapport à la matière grasse? Il y a là encore une différence interpellante.

La question se pose d'autant plus quand on connaît la variabilité du taux des matières grasses dans les poissons et que l'on sait que les PCB s'y concentrent. Si la définition de la norme microgramme kilo de matière fraîche permet une meilleure défense du consommateur, il n'en va pas de même quant au suivi de cette norme. En effet, afin de caractériser de la façon la plus précise possible la teneur en PCB dans les poissons, il faudra multiplier les analyses. Ne risque-t-on pas alors de dissoudre l'information du consommateur dans une montagne de données statistiquement non significatives?

A l'inverse, compte tenu de la constance de la concentration en matière grasse dans le lait, la norme en dioxine aurait pu facilement être imposée en picogramme/ litre de lait. Cela aurait notamment permis de commercialiser le lait dit "contaminé" après écrémage.

Suite aux éléments développés ci-avant, il est probable que le suivi sur le terrain de la norme PCB dans les poissons coûtera beaucoup d'argent. Madame la ministre, je me demande comment vous allez trouver le financement de ces contrôles permettant d'assurer tout cela.

Sommes-nous certains que ces importantes sommes seront efficacement utilisées?

Par ailleurs et enfin, je viens d'apprendre qu'un projet de directive européenne prévoit de baisser la teneur maximale admissible de dioxine dans le lait à 3 picogrammes par gramme de matière grasse.

Il est évident que des lobbys travaillent mais connaissons-nous les bases scientifiques qui ont conduit à la détermination de pareilles valeurs? Nous avons, me semble-t-il, diabolisé le problème de la dioxine. Chacun s'en rappelle. Nous venons d'entendre encore une question au sujet de M. Huins. Je comprends fort bien que nous ne puissions pas lui reprocher trop de choses si ce n'est d'avoir pris un certain recul avec la meute des chiens qui aboyaient. En effet, chaque fois qu'un petit problème se pose, nous en faisons une montagne. Nous avons diabolisé la dioxine et fait dépenser de l'argent à la collectivité publique.

Je me suis enquis de connaître certains éléments scientifiques auprès de 5 professeurs d'université toxicologues de 4 universités différentes qui m'ont informé quelque peu au sujet de cette problématique. C'est ce qui m'amène à vous dire que, manifestement, les éléments qui ont conduit, la dernière fois, le gouvernement à prendre des normes sur le lait et, aujourd'hui, sur le poisson, mais avec 20 fois plus de laxisme, ne sont pas forts sérieux.

Voilà ce que je désirais vous dire.

08.02 Magda Aelvoet, ministre: Madame la présidente, chers collègues, en ce qui concerne la normalisation des contaminants chimiques dans les denrées, il est important de comprendre la procédure d'élaboration de ces normes.

Il existe, pour de nombreux contaminants chimiques, des dangers chroniques, tels que l'apparition d'un cancer d'hérédité, l'atteinte du système immunitaire, etc. Le danger provient d'une exposition totale, dans le temps, causée par diverses denrées alimentaires. Nous savons que les consommateurs belges et ceux d'autre pays européens sont, dans l'ensemble, exposés aux dioxines et PCB, plus qu'il ne le faudrait pour leur santé. Nous pouvons également examiner quelles denrées alimentaires interviennent dans une large mesure dans cette ingestion totale.

Dans le cas des dioxines et des PCB, il s'agit de denrées qui contribuent de manière significative à l'ingestion d'huiles et des graisses animales car ces substances sont solubles dans les graisses et s'accumulent dans la chaîne alimentaire. De cette manière, nous pouvons déterminer scientifiquement si une norme s'impose et pour quelles denrées. Ensuite, nous déterminons la teneur maximale légale. Pour ce faire, nous nous basons sur les données scientifiques relatives aux teneurs et sur le principe ALARA, c'est-à-dire «as low as reasonably achievable», ce qui signifie, en français, «aussi bas que raisonnablement réalisable». En d'autres termes, on cherche à exclure du marché les denrées dont les teneurs apparaissent comme anormalement élevées de manière à réduire l'ingestion moyenne et, donc, tout danger pour le consommateur.

Une telle approche encourage également l'adoption de mesures préventives.

En général, une norme va donc bien plus loin que simplement influencer les teneurs les plus élevées. L'exposition totale peut ainsi diminuer. Cette façon de procéder, qui est utilisée par les organismes internationaux et par les divers pays, est considérée comme la méthode la plus avancée et la plus scientifique. Il est souhaitable que des faits scientifiques soient à la base des normes. Nous devons, par conséquent, admettre que ce n'est pas parce qu'un jour nous mangeons une denrée pour laquelle la norme pour un contaminant qui présente un risque chronique est dépassée, que cela induit nécessairement un grave danger pour la santé. C'est donc différent du cas où le risque est aigu et où quelques bouchées de nourriture suffisent pour tomber malade. Mais ici, non, on ne peut certainement pas tomber malade lorsque la norme est dépassée. En cas de problèmes aigus, les commerçants, les producteurs, les restaurateurs sont également plus directement impliqués et davantage motivés

08.02 Minister Magda Aelvoet: Het is belangrijk inzicht te hebben in de manier waarop de normen tot stand komen.

Heel wat verontreinigende stoffen houden een aanzienlijk chronisch gevaar in, dat voortvloeit uit het feit dat bepaalde etenswaren ze volledig opnemen; we moeten uitmaken om welke etenswaren het gaat. Voor dioxines en pcb's, die in vet worden opgestapeld, kunnen we beslissen of een norm nodig is en voor welke etenswaren. We gaan daarbij uit van wetenschappelijke studies en van het 'ALARA'-principe (*As Low As Reasonable Achievable*). We proberen dus die etenswaren van de markt te houden waarvan het gehalte aan verontreinigende stoffen ongewoon hoog blijkt, om zo de gemiddelde opname en het gevaar voor de consument terug te dringen. Dat is de werkwijze die ook de internationale instellingen volgen en het is de meest ontwikkelde en de meest wetenschappelijke.

Het gaat hier niet om het aanpakken van een acuut probleem, maar om het veilig stellen van het algemeen belang en het bepalen van zo laag mogelijke normen, wat ook verklaart waarom deze per voedingsproduct verschillen. Er wordt een inspanning gedaan voor het hele productgamma. Het is dan ook verboden om door vermenging verontreiniging weg te werken, bij voorbeeld in melk, omdat de consument over een langere periode nog altijd evenveel verontreinigende stoffen

pour protéger le consommateur. C'est d'autant plus vrai que ce dernier peut rapidement changer ses habitudes d'achat.

Lorsque les effets sur la santé sont chroniques, les autorités doivent protéger l'intérêt général et fixer des normes que la société doit respecter. Comme mentionné, les normes pour les aliments sont aussi basses que possible, ce qui, logiquement, conduit à des normes différentes pour les différents types d'aliments. Au total, c'est sur l'ensemble de la gamme des produits qu'un effort est fait pour réduire les teneurs. Et cet effort est nécessaire car, dans ce cas, il est clair que le consommateur dépasse les seuils toxicologiques.

Ce qui précède doit faire clairement apparaître la logique qui sous-tend l'interdiction de faire disparaître les contaminations en procédant à des mélanges, par exemple par dilution à l'aide de produits non contaminés. En effet, le consommateur ingérerait dans le temps encore autant de contaminants, et le secteur laitier en particulier pourrait échapper à sa coresponsabilité en vue de réduire de réduire l'ingestion totale.

Il convient immédiatement d'ajouter que les efforts fournis par le secteur ont été tout à fait satisfaisants. Vu que les normes sont définies dans le seul but de protéger la santé publique, il n'est pas correct de parler de normes de qualité comme si elles étaient dictées par des impératifs économiques et avaient pour but de créer des entraves au commerce et d'assurer un certain protectionnisme. Le choix de la norme, en ce compris la façon dont elle est formulée, est influencé par les données du monitoring, par les caractéristiques des risques ainsi que par d'autres facteurs légitimes parmi lesquels l'application de la législation. C'est pourquoi, dans le cas du poisson, on a opté pour une norme unique pour tous les types. Limiter la complexité de la législation est, en effet, un facteur. Il ne faut pas, dans l'attente d'une masse de statistiques pour tous les types de poissons, reporter indéfiniment la protection de la santé publique.

Votre remarque concernant le lait écrémé ne repose pas sur une connaissance correcte de la législation parce que l'arrêté royal du 19 mai 2000 ne définit pas les teneurs maximales de dioxine et de PCB dans le lait écrémé car les dioxines et les PCB se retrouvent exactement dans la graisse. Si le lait est retiré du commerce, il est effectivement écrémé et la crème est détruite mais pas le produit. Dans la pratique, le lait écrémé n'est pas utilisé dans l'alimentation humaine parce que personne ne l'achète. Et ceci explique immédiatement pourquoi les teneurs maximales pour le lait et les produits laitiers sont exprimées sur le taux de matière grasse.

En effet, comment peut-on gérer les risques si pour le lait, la norme est exprimée sur la base du produit? Certains types de lait seraient considérés comme suffisamment bons pour être vendus et consommés mais pas pour en faire du beurre ou du fromage où les PCB et les dioxines sont concentrés dans la matière grasse. Cela donnerait lieu à d'incessantes controverses et à une instabilité.

Ce problème ne se pose pas dans le secteur du poisson. Au contraire, le fait de disposer d'une norme sur la base du produit présente un avantage à la fois pour limiter l'ingestion par le consommateur et pour faciliter la gestion du risque.

zou opnemen.

Het gaat om normen inzake volksgezondheid en niet om kwaliteitsnormen om economische redenen. De keuze van de norm wordt beïnvloed door het monitoringsysteem, door de risicokenmerken en ook het toepassen van de wetgeving.

Als er melk uit de handel wordt gehaald, wordt de room vernietigd en niet de magere melk. De dioxine bevindt zich in het vet en het maximumgehalte voor melk en melkproducten heeft betrekking op het vetpercentage en niet op de hoeveelheid producten. Het is mogelijk dat sommige melksoorten goed worden bevonden voor consumptie, maar niet om er boter van te maken!

Met vis doet dit probleem zich niet voor: als we een norm hebben die gebaseerd is op het product, kunnen we de inname beperken en het risico beter in de hand houden.

De Europese verordening – en niet het ontwerp van richtlijn nr. 2375/2001 – die op 1 juli van kracht zal worden is niet van toepassing op producten met minder dan 1 % vet en betreft alle voedingsmiddelen. Zij is gebaseerd op wetenschappelijke gegevens die ter inzage zijn op de internetsite van de Unie en op gegronde factoren die werden besproken in de Commissie en op de Ministerraad.

Voor zware metalen bestaan al zes jaar maximumgehalten.

Voor sommige voedingsmiddelen werden in overeenstemming met de Europese maxima strenge normen opgelegd.

Het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen voert routinecontroles uit voor heel wat verontreinigende stoffen.

Il ne serait pas compréhensible qu'un poisson très maigre qui, quand on se base sur la matière grasse, présente peut-être des teneurs élevées, fasse remonter la norme alors qu'il n'intervient pas de manière importante dans l'ingestion.

En même temps, si l'on exprime la norme sur la base du produit, la surveillance porte, à juste titre, sur le poisson riche en matière grasse.

Dans le secteur des produits laitiers, il est efficace de faire porter la surveillance sur le lait puisque le beurre et le fromage sont préparés à base de lait.

Quant à la thèse qui a été développée en ce qui concerne le poisson, je vous renvoie à une étude qui a été faite, il y a deux ans, par la VUB et qui explique ce problème dans le détail.

J'en viens maintenant à la norme européenne en matière de dioxine de 3 picogrammes-TEC par gramme de matière grasse de lait. Il ne s'agit nullement d'un projet de directive mais de la réglementation officielle n° 2.375/2001 qui entrera en application dans tous les pays européens, et donc y compris en Belgique, le 1er juillet de cette année. Cette réglementation concernera donc les quinze pays de l'Union européenne.

Cette norme ne s'applique pas aux produits dont la teneur en matière grasse est inférieure à 1%. Outre les produits laitiers, tous les autres aliments, parmi lesquels le poisson, sont soumis à des normes. Les normes européennes s'appuient sur des données scientifiques relatives à la contamination des aliments qui ont été collectées dans le cadre du programme Scoop auquel participe la Belgique. Il s'agit de données scientifiques très détaillées que contient l'arrêt du comité scientifique de l'alimentation humaine et qui sont disponibles sur le site web européen. Elles se basent également sur des facteurs légitimes qui ont fait l'objet de discussions durant les négociations au sein de la Commission européenne et du Conseil des ministres.

Des questions se posent également pour d'autres contaminants. Pour les métaux lourds, par exemple il existe des teneurs maximales depuis dix ans déjà.

Pour de nombreux aliments, dont les produits laitiers et le poisson, depuis peu, les normes sont devenues plus sévères et ont été harmonisées au niveau européen.

Pour les poissons et les autres aliments, l'Agence fédérale pour la sécurité de la chaîne alimentaire prélève, lors des contrôles de routine, de nombreux contaminants.

Le tributylétain est également analysé. La situation peut être considérée comme satisfaisante.

Le contrôle officiel du respect des normes par l'AFSCA est en partie financé par les cotisations du secteur et en partie grâce à une dotation des pouvoirs publics. Les entreprises sont, bien entendu, responsables de l'autocontrôle.

Pour certains contaminants spécifiques, des normes spécifiques sont

De controle op de naleving van de normen door de Europese Autoriteit voor Voedselveiligheid wordt bekostigd door bijdragen uit de sector en door een toelage van de overheid. De ondernemingen zijn verantwoordelijk voor de zelfcontrole.

Voor bepaalde verontreinigende stoffen worden bijzondere normen opgesteld.

Een algemene norm dient om de verontreinigende stoffen te bepalen waarvan het algemeen toxicologisch effect duidelijk is.

rédigées et les aliments doivent satisfaire à toutes les normes spécifiques en même temps.

Une norme générale sera définie pour les contaminants dont l'effet toxicologique général est évident, comme les différentes dioxines congénères.

08.03 François Dufour (PS): Madame la présidente, je remercie Mme la Ministre pour sa réponse fortement étoffée. J'ai cependant relevé, dans sa réponse, différents points par rapport auxquels je souhaiterais donner mon avis.

Avant tout, je désire vous dire que je suis relativement tranquille par rapport aux normes que l'on impose. En effet, on parle du danger de la dioxine pour la santé. Mais, d'après les contacts que j'ai eus avec les toxicologues, il semble que rien n'ait prouvé jusqu'à aujourd'hui qu'il y avait le moindre danger. A ce jour, aucune étude scientifique sérieuse, même au niveau mondial, n'a permis d'affirmer qu'il y a une relation de cause à effet entre l'ingestion de produits contenant de la dioxine et l'apparition de cancers. Les cancers existent partout et depuis toujours. Dans le temps, on mourait de cancer sans savoir qu'il s'agissait d'un cancer. Je me réfère aux avis de cinq professeurs d'université, de quatre universités différentes. Lors de l'émission accidentelle de dioxine de Seveso, les seuls problèmes constatés, parmi la population, ont été des problèmes cutanés. Et la seule mort fut celle du directeur de l'entreprise Seveso, tué par la Mafia. Celui-ci n'est pas mort du cancer.

Je suis relativement confiant. Je comprends que la norme pour le poisson soit plus large que celle émise pour le lait. Ce n'est en effet pas parce qu'une bêtise a été faite avec le lait qu'il faut continuer à en faire avec tout! J'estime cependant qu'une norme qui soit 20 fois plus tolérante pour le poisson que pour le lait, c'est beaucoup. Vous nous dites que les normes sont différentes selon les aliments. Vous ajoutez, en outre, que nous allons vers la norme «aussi basse que réalisable». En effet, si nous appliquions la même norme pour le poisson que celle en vigueur pour le lait, les pêcheurs de la mer du Nord seraient au chômage. Ils ne pourraient plus vendre leur poisson.

Je veux bien qu'on se base sur les organismes internationaux, l'Europe etc...Mais je voudrais vraiment disposer des données scientifiques qui ont fondé la conviction des autorités européennes pour fixer ces normes dont la nouvelle qui prévoit un taux de 3 picogrammes de dioxine dans le lait applicable le 1er juillet 2002.

Madame la ministre, avec l'expérience et en tant que président d'une intercommunale qui détruit les déchets par incinération, je me suis instruit des problèmes de dioxine. Je dois reconnaître qu'il y a une vingtaine d'années, les incinérateurs dégageaient beaucoup de dioxine; ce n'est plus le cas actuellement.

Nous avons fait réaliser des études concernant les taux de dioxine dans le lait et ce, en collaboration avec un huissier et des scientifiques. Des prélèvements de lait ont été effectués dans les fermes proches de notre incinérateur et du lait a été acheté dans les grands magasins. Tout a été analysé. La conclusion est que le lait vendu dans les grands magasins contient plus de dioxine que le lait

08.03 François Dufour (PS): Niets lijkt te bewijzen dat dioxine gevaarlijk is voor de gezondheid. De enige problemen die werden vastgesteld zijn huidaandoeningen. Het enige overlijden is in feite dat van de directeur van de onderneming in Seveso die door de maffia werd vermoord.

Ik ben er nogal gerust in. Ik begrijp dat de norm voor vis minder streng is dan die voor melk. Maar een norm die twintig keer meer dioxine in vis toelaat dan in melk, dat is toch wel een groot verschil. U hebt het over een norm die "zo streng als mogelijk is" om catastrofale gevolgen voor de economie te verhinderen.

Ik zou graag over de wetenschappelijke gegevens beschikken waarop de Europese Autoriteit zich heeft gebaseerd om de normen te bepalen.

Een twintigtal jaar geleden stootten de verbrandingsovens nog veel dioxine uit. Dat is nu niet meer het geval. Wij hebben het dioxinegehalte in melk laten onderzoeken. Er werd vastgesteld dat de melk die in de grootwarenhuizen wordt verkocht meer dioxine bevat dan de melk van boerderijen in de buurt van een verbrandingsoven.

Mevrouw de minister, u zegt dat we de melk niet moeten vernietigen. Maar het Ministerie van de Middenstand en de Landbouw heeft mij een brief gestuurd over de terugvordering van de voorschotten die werden betaald om de van de markt gehaalde melk te vernietigen. Die melk had afgeroomd of verdund kunnen worden! Maar neen, de

prélevé dans les fermes situées à proximité de l'incinérateur, ce qui n'était pas le cas il y a un certain temps.

Madame la ministre, vous me dites qu'il ne faut pas détruire le lait. J'ai sous les yeux une lettre du ministère des Classes moyennes et de l'Agriculture qui m'a été adressée en tant que président de l'intercommunale de propriété publique, etc. Elle concerne le contrôle du taux de dioxine dans le lait prélevé à proximité du centre de traitement des déchets, et plus particulièrement la récupération des avances payées par le Fonds budgétaire pour la santé animale et la qualité des produits animaux. Elle dit: "Le lait produit dans cette ferme (avec un taux de 5,7 picogrammes au lieu de 5) durant la période du mois de mars 1998 à octobre 1998 a été retiré du marché et détruit".

Voilà ce que le fonctionnaire du ministère de l'Agriculture m'envoie! On aurait pu écrémer ce lait ou le diluer! Mais non, on détruit le lait et on envoie la facture! Je peux vous donner toutes les informations à ce sujet. Dans notre région, nous n'avons pas trop à nous plaindre mais il y a des incinérateurs qui ont beaucoup de charges.

Certes, il faut être prudent mais – et je sais que cela vous fait réagir – entre ce que l'on dit et ce qui est vrai ...!

La vérité scientifique est remise en question tous les jours; c'est d'ailleurs la propriété même de la vérité scientifique. Toutefois, je vous répète ce que m'ont dit cinq professeurs d'université de quatre universités différentes. Et je n'ai pas la prétention d'être plus catholique que le pape!

Personnellement, je vous dis qu'une relation de cause à effet entre l'ingestion d'aliments contenant des dioxines et le moindre cancer n'est nullement prouvée. A Seveso, les quantités de dioxine se montaient à deux kilos. Il ne s'agit plus de microgrammes et de picogrammes. Hormis les effets cutanés, 20 ans après la catastrophe de Seveso, qui a eu lieu en 1976 et qui a permis à l'Union européenne de faire passer la directive sur les établissements dangereux, aucune relation de cause à effet n'a pu être établie dans la région de Seveso.

Chacun dit que les 9 milliards dépensés lors de la dernière crise de la dioxine – je possède des textes scientifiques à cet égard – l'ont été pratiquement pour rien. Cinq professeurs d'université me l'affirment. Je veux bien que l'on poursuive de la sorte, mais ce que je ne peux pas accepter, c'est l'existence de deux poids, deux mesures. Je suis davantage en faveur de la mesure prise pour le poisson qui est plus large, plus tolérante que celle fixée pour le lait. Car si vous continuez ainsi, le lait des grandes surfaces, dont la norme est de 2 et quelque picogrammes/gramme de matière grasse – et pourtant, il s'agit de lait pasteurisé – ne pourra, sous peu, plus être commercialisé du tout.

08.04 Magda Aelvoet, ministre: Monsieur Dufour, je vais vous donner une documentation sur la décision européenne. Ma décision, quant à elle, porte sur une norme pour le poisson. Pour ce faire, j'ai suivi, entre autres, une étude réalisée au niveau de la VUB. Dans celle-ci, la nécessité de faire une distinction entre produits a été justifiée en termes scientifiques. En effet, il n'est pas approprié d'avoir une norme pour tous les produits et de les traiter de la même façon.

melk wordt vernietigd en de factuur wordt opgestuurd!

Er werd geen enkel oorzakelijk verband tussen de inname van voedingsmiddelen die dioxine bevatten en de minste kanker vastgesteld, zelfs niet in Seveso!

Ik vind de maatregel voor vis beter dan die voor melk, want als het die vaart loopt, kan zelfs de melk van de grootwarenhuizen, die evenwel wordt gepasteuriseerd, weldra niet meer worden verkocht!

08.04 Minister Magda Aelvoet: Wat mijn beslissing met betrekking tot vis betreft heb ik mij onder meer gebaseerd op een studie van de VUB die het mij mogelijk heeft gemaakt normen op grond van de producten te onderscheiden.

En ce qui concerne les dépassements du lait, j'ai des chiffres détaillés. Pour l'ensemble du pays, le nombre de fermes où le lait dépasse les 3 picogrammes est très limité. En outre, c'est remboursé par les fonds du secteur.

Het aantal boerderijen in ons land waar de 3 picogram worden overschreden is beperkt. Via de fondsen van de sectoren wordt terugbetaald.

*Het incident is gesloten.
L'incident est clos.*

09 Vraag van de heer Jo Vandeurzen aan de minister van Consumentenzaken, Volksgezondheid en Leefmilieu over "de ethische comités van de ziekenhuizen" (nr. 7365)

09 Question de M. Jo Vandeurzen à la ministre de la Protection de la consommation, de la Santé publique, chargé des Classes moyennes sur "les comités d'éthique des hôpitaux" (n° 7365)

09.01 Jo Vandeurzen (CD&V): Mevrouw de voorzitter, mevrouw de minister, naar aanleiding van een aanbeveling van het VVI in verband met de nieuwe euthanasiewet aan de aangesloten ziekenhuizen is er heel wat deining ontstaan. Die aanbeveling werd nogal cru vertaald, denk ik. Er kwam dan uiteraard een reactie van de voorzitter van de VLD, de heer De Gucht. Die reactie moet in de context worden gezien. In het debat over het recht om onderwijs in te richten heeft de heer De Gucht soortgelijke verklaringen afgelegd. Hij bepleitte opnieuw een pluralistische samenstelling van de ethische comités in de ziekenhuizen. Mevrouw de voorzitter, hij heeft ook aangekondigd dat uw partij een wetsvoorstel zou indienen om dat te bewerkstelligen.

De **voorzitter**: (...)

09.02 Jo Vandeurzen (CD&V): Ik zeg alleen dat de VLD, uw partij, daaromtrent een wetsontwerp gaat indienen. Het is niet de eerste keer dat het idee dat alle mogelijke behandelingen moeten kunnen worden uitgevoerd in elk ziekenhuis zich vertaalt in een debat over de ethische comités. Ik herinner mij uit de vorige legislatuur dat ook de SP naar aanleiding van een studiedag over ethische vraagstukken een soortgelijk idee heeft gelanceerd. Toenmalig fractieleider in de Kamer, Louis Vanvelthoven, heeft daarover een debat gevoerd. Toen had ik de indruk dat het ging om een soort accident de parcours in de redeneringen waardoor men tot die conclusies kwam. Vanuit de overtuiging dat alle ziekenhuizen alle mogelijke behandelingen moeten verstrekken, komt het idee van euthanasie nogal eens aan de oppervlakte. Vermits de private ziekenhuizen een groot deel van deze sector voor hun rekening nemen, vindt men dat zij verplicht zijn daaraan mee te werken.

De kern van de zaak is dat de heer De Gucht stelt dat, als een patiënt in een ziekenhuis vraagt om euthanasie, een arts beschikbaar moet zijn om daaraan mee te werken. Zoals wij allen weten is euthanasie geen medische handeling. Ook in het hier besproken wetsontwerp betreffende de gezondheidszorg wordt gezondheidszorg gedefinieerd als het helpen en bijstaan in het stervensproces, maar daar wordt niet euthanasie onder begrepen. Euthanasie ressorteert niet onder de therapeutische vrijheid. Daarover zijn wij het min of meer eens. De vraag van de heer Erdman in De Zevende Dag was juridisch – helaas weer juridisch – de enig juiste vraag. Indien een niet-terminale patiënt in een openbaar of privaat ziekenhuis, waar geen arts bereid is aan

09.02 Jo Vandeurzen (CD&V): Réagissant à la recommandation de la Fédération des institutions hospitalières (FIH) à propos de la nouvelle loi sur l'euthanasie, M. De Gucht a une nouvelle fois plaidé en faveur d'une composition pluraliste des comités d'éthique dans les hôpitaux. Le VLD déposerait une proposition de loi en ce sens. M. De Gucht estime que si un patient réclame l'euthanasie dans un hôpital, un médecin doit être disponible pour apporter sa collaboration. L'euthanasie n'est pourtant pas un acte médical et ne relève pas de la liberté thérapeutique.

M. Erdman a lui-même formulé la réponse à la question de savoir si en application de la nouvelle loi sur l'euthanasie un hôpital était obligé de disposer d'un médecin prêt à participer à un acte d'euthanasie et la réponse est non.

euthanasie mee te werken, vraagt om euthanasie, moet men hem dan doorverwijzen of moet het ziekenhuis dan toegang verlenen aan een arts die eraan wil meewerken? Om die reden heb ik in de commissie voor de Justitie destijds slechts één vraag aan de deskundigen en de voorzitter gesteld. Ik wou weten of de euthanasiewet impliceerde dat een instelling moest kunnen garanderen dat er in het ziekenhuis een arts was die bereid was aan euthanasie mee te werken. Het antwoord op die vraag werd in die commissie door de heer Erdman ook gegeven. Ik herinner het mij goed, want ik heb uitdrukkelijk gevraagd om in het verslag de consensus van de commissie te noteren. Dat werd in de plenaire vergadering ook nog eens ter sprake gebracht. De huidige euthanasiewet verplicht instellingen niet om over iemand te beschikken die de niet-medische handeling, euthanasie, wil uitvoeren.

De vraag van de heer Erdman was dan opnieuw of men het ging toelaten voor een extern persoon. Het antwoord hierop is zeer sec: een ziekenhuis kan nooit worden verplicht om toegang te verlenen aan een arts.

Mijn vraag handelt eigenlijk over de betekenis van de ethische comités. Het telkens opnieuw koppelen van het beschikbaar maken van bepaalde behandelingen aan een pluralistisch ethisch comité fascineert mij eigenlijk wel. Eerlijk gezegd, zie ik daar niet altijd de link tussen.

Vandaar dat ik heel expliciet de vraag aan de minister durf te stellen of een ethisch comité van een ziekenhuis op de een of andere manier opdracht kan geven om mee te werken aan bepaalde niet-medische handelingen. Kan zo'n comité iemand daartoe verplichten? Volgens mij is het antwoord hierop negatief. Wat zou dan wel de invloed kunnen zijn van zo'n ethisch comité met betrekking tot een individuele handeling van een arts of een ethische opvatting van een arts over een welbepaalde casus? Kan een ethisch comité bepaalde legitimaties verschaffen of bepaalde directieven opgeven? Mij lijkt het niet echt mogelijk, zeker niet in individuele gevallen.

Het verwondert mij des te meer dat de heer De Gucht daarvan alle heil verwacht. Ik zie het niet echt als een remedie voor het door hen aangeklaagde probleem.

Graag vernam ik nadrukkelijk welke ambities men van een dergelijk ethisch comité mag verwachten. Kan het euthanasiedebat ertoe leiden dat de bereidheid van artsen in het ziekenhuis om daaraan mee te werken op de een of andere manier wordt beïnvloed?

09.03 Minister **Magda Aelvoet**: Mevrouw de voorzitter, collega's, de ethische comités in ziekenhuizen hebben een begeleidende en raadgevende functie met betrekking tot de ethische aspecten van de ziekenhuiszorg. Zij hebben ook een adviserende functie met betrekking tot alle protocollen inzake experimenten op mensen en experimenten op reproductief menselijk materiaal. Dat is de opdracht van de ethische comités in ziekenhuizen. Bovendien is het in het kader van de hier gestelde vragen zeer belangrijk te weten dat het Arbitragehof bij arrest van 31 oktober 2000 expliciet stelt dat de aan het ethisch comité toegeschreven opdracht van het vervullen van een ondersteunende rol bij beslissingen over individuele gevallen inzake

Je ne comprends pas le lien qui est établi entre le fait de rendre un traitement disponible et le comité éthique pluraliste. Le comité éthique d'un hôpital peut-il, d'une manière ou d'une autre, enjoindre à des médecins de prêter leur concours à des actes non médicaux? Un comité éthique peut-il contraindre un individu à certaines choses? Un comité d'éthique peut-il conférer des légitimations ou émettre des directives? Cela peut-il constituer le remède au problème incriminé? Quelles devraient être les ambitions d'un tel comité?

09.03 **Magda Aelvoet**, ministre: Les comités éthiques dans les hôpitaux remplissent une fonction d'accompagnement et d'avis à l'égard de la dimension éthique des soins hospitaliers. Cette fonction d'avis s'applique à tous les protocoles relatifs à des expériences sur des êtres humains et sur le matériau humain reproductif. Selon un arrêt de la

ethiek, is vernietigd. Het ondersteunen van ethische beslissingen in individuele gevallen kan tengevolge van dit arrest dus niet.

Uit bovenstaande blijkt ook dat van een taak op het vlak van verzekeren van een mogelijke uitvoering van euthanasie geen sprake kan zijn. Er bestaat ook geen twijfel over dat de individuele geneesheer beschikt over een therapeutische vrijheid en dat de arts beschikt over een professionele autonomie op het vlak van het stellen van de diagnose of het uitvoeren van de behandeling. Dit is de laatste dagen al een aantal keren herhaald.

Ook al is euthanasie stricto sensu geen therapeutische handeling – ik weet dat dit het onderwerp vormt van een debat – toch moet iedere arts kunnen weigeren om bepaalde handelingen te stellen. Evenmin kan men de arts zonder meer verbieden bepaalde handelingen te stellen. Het is de arts die zijn verantwoordelijkheid opneemt en daarbij ook bepaalt wat hij kan en wil doen en wat hij uit ethische en religieuze overwegingen niet zou willen doen.

Ik verwijs ook naar artikel 14 van het wetsontwerp, dat bepaalt dat een verzoek of een wilsverklaring in de zin van het wetsontwerp geen dwingende waarde kan hebben voor één bepaalde arts. Ik zie dan ook niet in hoe een ethisch comité artsen bepaalde opvattingen zou kunnen opleggen, laat staan hen zou kunnen verplichten bepaalde handelingen te stellen of niet te stellen. Het behoort tot de bevoegdheid van de individuele arts binnen zijn individuele relatie met de patiënt, geval per geval en volgens zijn geweten, te beslissen al dan niet een levensbeëindigende handeling te stellen, volgens de reglementering of de toekomstige wetgeving. Om de continuïteit te verzekeren, wordt hij wel verzocht om naar een collega door te verwijzen.

Men heeft mij gevraagd naar mijn persoonlijk standpunt over het verplicht pluralistisch karakter van de ethische comités. Ik denk dat men oog moet hebben voor de evolutie in de samenleving. De evolutie is van die aard dat de variëteit van opvattingen zeer groot is. Wanneer men vaststelt dat veel gemeenschapsmiddelen naar instellingen gaan, dat die instellingen – om het brutaal uit te drukken – een heel groot marktaandeel hebben, dat trouwens groter is dan het aandeel van de bevolking dat achter een bepaalde opvatting staat, vind ik wel dat daarover een debat moet worden gevoerd. Hoe men dat precies doet, moet bekeken worden, want er komt heel wat bij kijken. Als een groot aantal instellingen zeer sterk op gemeenschapsmiddelen kan steunen en bouwen, moet men de vraag kunnen stellen op welke manier dat een rol speelt in de werking van hun organen en hun structuren. Het is immers achterhaald het publiek alleen te beschouwen als cliënten, als klanten of als bezoekers. Het lijkt mij nuttig en aan de orde van de dag dat het debat daarover in alle openheid wordt gevoerd.

09.04 Jo Vandeurzen (CD&V): Mevrouw de voorzitter, ik dank de minister voor haar antwoord. Ik vind het een authentiek antwoord. Ik denk dat de zaak van het ethisch comité op de juiste manier in de juiste context wordt geplaatst. Ik begrijp niet dat een achtenswaardig man daarover zulke verklaringen kan afleggen, als enkel de inzage in de constructie van ziekenhuizen en in de wetgeving inderdaad leidt tot het standpunt dat de minister duidelijk heeft uiteengezet.

cour d'arbitrage du 31 octobre 2000, le rôle du comité éthique n'est pas de soutenir les décisions sur des cas individuels en matière d'éthique. Un comité éthique ne peut donc jamais garantir l'exécution d'une euthanasie. Le médecin individuel jouit d'une liberté thérapeutique et d'une autonomie professionnelle. Quoique l'euthanasie ne soit pas un traitement thérapeutique au sens strict du terme, le médecin est libre d'y participer ou non.

L'article 14 de la loi sur l'euthanasie prévoit qu'une demande ou une déclaration de volonté ne peut être valeur contraignante pour un médecin. Je ne vois dès lors pas comment un comité éthique pourrait imposer certaines conceptions à des médecins et encore moins les contraindre à pratiquer certains actes ou leur interdire de le faire. Il faut tenir compte de l'évolution de la société. L'éventail des opinions s'élargit sans cesse. Si un établissement bénéficie d'importants moyens fournis par la collectivité et si sa part de marché est proportionnellement plus importante que la frange de la population qui partage ses conceptions, il faut pouvoir mener un débat à ce sujet.

09.04 Jo Vandeurzen (CD&V): La liberté du médecin d'agir selon ses propres conceptions thérapeutiques ne fait aucun doute. Au-delà de l'aspect purement thérapeutique, un médecin ne fait généralement pas ce qu'il veut dans le cadre d'un

De vrijheid van de arts om naar eigen inzicht te handelen, binnen de therapeutische vrijheid uiteraard, is zeer duidelijk. Dat is ook zeer belangrijk. Wanneer we het therapeutische aspect verlaten, spelen de relaties tussen de contractanten binnen de context van algemene en individuele regelingen wel een rol. Het gaat dan niet alleen over euthanasie. Een arts kan in het algemeen niet zomaar doen wat hij denkt te moeten doen in een ziekenhuis, als het niet gaat over medisch handelen binnen de therapeutische vrijheid. Voor het overige moet hij zich proberen te schikken naar een aantal regels die best na overleg worden afgesproken.

Het gaat dan ook over heel simpele aangelegenheden zoals organisatie en ziekenhuishygiëne. Het is niet zo dat de arts steeds zijn individuele ethische oordeel kan laten spelen en zich daarop beroepen. Het is wat genuanceerder, al is het zo – en daar ben ik het mee eens – dat het heel belangrijk is. Een en ander kan dus inderdaad niet zomaar in zwartwittermen en imperatieven worden gesteld. Zo werkt het uiteraard ook niet.

Ik kom tot mijn tweede bedenking en daarmee knoop ik aan bij uw laatste opmerking, mevrouw de minister, die ik heel belangrijk vind. Bij hospital governance moet men beseffen dat er moet geluisterd worden naar de stakeholders en dat een ziekenhuis geen eiland in de samenleving is. Een ziekenhuis en een social profitorganisatie moeten nagaan wat er leeft bij de groep waaraan ze diensten verlenen, wat de verwachtingen er zijn, hoe ze hun beleid transparant kunnen maken en hoe ze daarover verantwoording afleggen. Dat wordt alsmaar belangrijker, ook voor ziekenhuizen, zowel private als openbare.

Vandaag en gisteren heeft er een studiedag plaats georganiseerd door het VOV over hospital governance in De Panne. Dat is een belangrijk thema in het ziekenhuisdebat. Dat een raad van bestuur of een medische raad op een eiland kan beslissen wat het doet en wat niet, is een achterhaald concept. Patiëntenverenigingen, zelfhulpgroepen, OCMW's, eerstelijngesondheidswerkers, artsen enzovoort hebben het recht om daarover mee te spreken. Ik vind uw idee daarover heel goed. Het zou in de social profitsector absoluut meer aandacht moeten krijgen.

*Het incident is gesloten.
L'incident est clos.*

10 Vraag van mevrouw Yolande Avontroodt aan de minister van Consumentenzaken, Volksgezondheid en Leefmilieu over "de opvang van delinquente minderjarigen die psychisch ernstig gestoord zijn" (nr. 7289)

10 Question de Mme Yolande Avontroodt à la ministre de la Protection de la consommation, de la Santé publique et de l'Environnement sur "l'accueil de délinquants mineurs, affectés de troubles psychiques graves" (n° 7289)

10.01 Yolande Avontroodt (VLD): Mevrouw de voorzitter, mevrouw de minister, het onderwerp van mijn vraag heb ik meer dan een jaar geleden al aangesneden. Het heeft te maken met de problematiek van de bijzondere jeugdzorg en de correlatie met de jeugdpsychiatrie. Ten dienste van het verslag zal ik de basisgegevens nog eens overlopen.

hôpital.

Je salue la réponse sincère de la ministre à propos du caractère obligatoirement pluraliste des comités éthiques. L'hôpital, qui poursuit un objectif social, doit également être attentif aux aspirations de son groupe-cible. Quelles sont les attentes de ses patients?

10.01 Yolande Avontroodt (VLD): Il ressort d'une étude qu'un jeune sur quatre est confronté à des problèmes émotionnels ou comportementaux et que cette situation ne s'améliorera pas dans un avenir immédiat. En l'absence

Uit het gering wetenschappelijk onderzoek dat daaromtrent is gevoerd blijkt dat er bij 1 op 4 jongeren sprake is van emotionele – of gedragsproblemen, wat toch enorm veel is. Deze problematiek omvat een heel scala van problemen. Erger is dat uit de studie blijkt dat de situatie in de toekomst niet zal verbeteren. Buitenlandse studies wijzen erop dat men rekening moet houden met een toename van 5 tot 20% van kinderen en jongeren met emotionele- en gedragsproblemen. Dit staat los van het probleem van de delinquentie.

Er is een gebrek aan specifieke, systematische en uniforme registratie. Het is de reden waarom er geen nationale gegevens bekend zijn over kinderen en jongeren die worden opgenomen in kinder- en jeugdpsychiatrische ziekenhuisdiensten. Het jaarverslag van het Universitair Centrum Kinder- en Jeugdpsychiatrie in Antwerpen, onder leiding van de u welbekende professor De Boete, wijst aan dat er in 1999 2.576 kinderen en jongeren werden geholpen. Hiervan waren er reeds 1.625 voor 1 september 1999 in behandeling, wat wijst op een stijging van nieuwe patiënten met 951. Bij 87% van hen was er sprake van een psychiatrische stoornis, wat veel meer is dan patiënten met een zuiver reactioneel gedrag. Bij 85% van hen belemmert de stoornis het sociaal functioneren en de ontwikkeling, al of niet gecombineerd met een belemmering van het functioneren op andere terreinen. Het is omwille van de sociale dimensie en het maatschappelijk belang van deze groep dat ik ernaar verwijs.

U weet zeer goed dat de capaciteit bijna steeds ten volle wordt benut, mevrouw de minister. U heeft daar zelf ook al veel aandacht voor gevraagd en veel moeite voor gedaan. Toch kampen we nog steeds met een schrijnend tekort. Dit is wellicht de enige sector in België waar we worden geconfronteerd met maandenlange wachtlijsten. Het feit dat er kinderen bij betrokken zijn maakt het des te schrijnender. Er is een gebrek aan personeel, kinder- en jeugdpsychiaters en er is een tekort aan mogelijkheden voor acute opname, crisisinterventie of gedwongen opname en behandeling. Daarom komen wij nogmaals terug op de nood van een maximale opvang voor de jonge psychiatrische patiënten.

Tot zover de totale context waarin ik mijn vraag wil stellen. Hierbij wil ik echter ook de link leggen met de bijzondere jeugdzorg. U weet dat er in het Antwerpse een onderzoek is gevoerd waaruit blijkt dat er bij jongeren die in aanraking zijn gekomen met de jeugdrechter of met de bijzondere jeugdzorg sprake is van een verhoogde psychosociale problematiek in vergelijking met de andere jongeren, wat ook enigszins logisch is.

Dit is een bevestiging van een vroeger uitgevoerd onderzoek over jeugdige delinquentie, waaruit bleek dat er bij de als misdrijf omschreven feiten – de MOF'ers – zeven maal meer sprake is van een ernstige persisterende psychiatrische stoornis in vergelijking met leeftijdgenoten in het algemeen. Bij 60% ervan is er bovendien sprake van meer dan één psychiatrische stoornis.

Ik heb er vroeger al op gewezen, ik heb dat ook in het Vlaams Parlement gedaan, dat het schrijnende daarvan is dat jonge psychiatrische patiënten waarvan de ouders ofwel de weg kennen ofwel de middelen hebben, wél terechtkomen bij de jeugdpsychiater

d'une administration spécifique, systématique et uniforme, on ne dispose, sur le plan national, d'aucune donnée sur le nombre d'enfants et de jeunes admis dans des sections psychiatriques. Selon le rapport annuel du Centre universitaire anversoïse pour la psychiatrie pédiatrique et juvénile, 2.576 enfants y ont été aidés en 1999 dont 1.625 étaient déjà en traitement avant le 1er septembre de cette année-là. 87 % d'entre eux souffraient d'un trouble psychiatrique, ce qui est bien plus que le simple comportement purement réactionnel.

La Belgique connaît un manque criant de possibilités d'hébergement et de personnel, ce qui ne permet souvent pas, en cas de problème aigu, l'hospitalisation et les interventions de crise. Les listes d'attente sont très longues, ce qui est d'autant plus navrant qu'il s'agit d'enfants.

Une étude antérieure a fait apparaître que les jeunes ayant commis des faits qualifiés de crime sont sept fois plus souvent atteints de troubles psychiatriques graves et persistants que la moyenne des jeunes de leur âge. En outre, 60 pour cent d'entre eux souffrent de troubles multiples.

Ce sont surtout les jeunes délinquants défavorisés, dont les parents ne disposent pas de moyens suffisants, qui ne consultent pas de pédopsychiatre et tombent au contraire dans la délinquance. Il convient d'agir contre cette inégalité flagrante en collaboration avec les juges de la jeunesse. Ceux-ci estiment souvent que les jeunes qui comparaissent devant eux ne trouvent pas leur place dans une institution communautaire fermée mais ne savent quel sort leur réserver, étant donné que les institutions psychiatriques sont saturées. En ne s'occupant pas de ces jeunes, on hypothèque non

maar dat de meest kwetsbare groep, de kansarme jongeren, heel vaak verglijdt in de delinquentie zonder behandeld te geraken. Dat is een schrijnende ongelijkheid waar wij iets aan willen doen, samen met de mensen die in de jeugdrechtbank werken.

De jeugdrechters, dat weet u, worden ook telkens geconfronteerd met die problematische opvoedingssituaties, die als misdrijf omschreven feiten en die psychische gestoordheid, maar ze weten er geen blijf mee omdat zij vinden dat die jongeren eigenlijk niet thuishoren in een gesloten gemeenschapsinstelling. In een psychiatrische instelling, waar ze wel thuishoren, vinden ze voor hen geen plaats en bovendien hebben ze zeker geen accurate opvangmogelijkheden in crisissituaties. Deze jongeren hebben in feite een hypotheek op hun leven liggen, niettegenstaande ze nog een hele toekomst voor zich hebben. Indien men ze niet de gepaste behandeling kan geven betekent dit voor hun evolutie in de maatschappij en ook voor de het gehele probleem van de delinquentie in de maatschappij een ernstige hypotheek. Ik denk dat ik u daar niet van moet overtuigen, mevrouw de minister.

De reden waarom ik mijn vraag nogmaals herhaal heeft eigenlijk te maken met een noodkreet die geformuleerd werd door de jeugdrechters en door de kamervoorzitters van de jeugdrechtbank in samenspraak met de eerste voorzitter van het Hof van Beroep die daaromtrent een brief heeft gericht aan de Kamervoorzitter. Hij vraagt: "Doe er alstublieft iets aan, want wij weten niet meer waar naartoe; wij staan voor onoverkomelijke problemen voor beide". Dit werd echt ingegeven door de zorg dat zij de juiste uitspraak moeten kunnen doen en dat ze er vandaag niet in slagen omdat de opvangmogelijkheden er niet zijn.

De Nationale Commissie voor de hervorming van de wetgeving inzake jeugdbescherming heeft een aantal maatregelen voorgesteld, zoals de uitbouw van poliklinisch-ambulante en residentiële mogelijkheden voor de behandeling van delinquente jongeren binnen de geestelijke gezondheidszorg en de oprichting van een gesloten justitiële jeugdinrichting.

Daarom mevrouw de minister mijn concrete vragen. In antwoord op mijn mondelinge vraag nummer 1603 – ik heb het erbij geschreven opdat u niet moet gaan zoeken – hebt u gezegd dat er een evaluatie zou komen van de reconversie en de uitbouw van die residentiële kinderpsychiatrische voorzieningen. Is die evaluatie gebeurd? Zo ja, welke waren de resultaten? Welke acties kunt u ondernemen? Zo neen, wanneer zou die evaluatie rond zijn?

Welke maatregelen zullen worden genomen opdat jeugdrechters delinquente minderjarigen zouden kunnen verwijzen naar aangepaste instellingen?

Mijn volgende vraag heeft eigenlijk te maken met het probleem van de gedwongen collocaties die zeker geen oplossing bieden en waarbij niet alleen de jeugdrechters, maar ook de vrederechters vaak in zeer schrijnende situaties geplaatst worden. De vrederechters en de procureurs moeten terzake zeer snel uitspraak doen omdat dit allemaal aan bepaalde termijnen gebonden is.

Ook voor volwassenen vormen de collocaties een schrijnend

seulement leur avenir mais aussi celui de toute la société. L'élément qui a motivé ma question est d'ailleurs l'appel de détresse lancé par les juges de la jeunesse à l'adresse du président de la Chambre.

La ministre a déjà répondu que la reconversion et le développement d'installations résidentielles pédopsychiatriques allait faire l'objet d'une évaluation. Cette évaluation a-t-elle eu lieu? Quels en sont les résultats? Quelles actions la ministre va-t-elle entreprendre? Quelles mesures seront-elles prises afin que les juges de la jeunesse puissent déférer les mineurs délinquants vers des institutions appropriées?

probleem – ik heb dit in het kader van de patiëntenrechten gezegd – maar voor de jongeren is dit toch wel een probleem van een andere orde.

10.02 Minister **Magda Aelvoet**: Mevrouw de voorzitter, collega's, die evaluatie is inderdaad klaar. Daaruit blijkt dat door de effecten van vrijwillige reconversie waar men in de geestelijke gezondheidszorg mee bezig is, bepaalde lacunes in het zorgaanbod nog niet zijn opgevuld. Op de allereerste plaats betreft dit het specifiek aanbod van de opvang van jongeren en kinderen met zware psychiatrische stoornissen. Bovendien is er nog steeds een gebrek aan zeer specifieke zorgvormen. Tijdens de vergaderingen op mijn kabinet op 25 maart 2002 met vertegenwoordigers uit de sector heb ik eenduidig aangegeven wat de prioriteiten op het vlak van geestelijke gezondheidszorg voor kinderen en jongeren zijn. Om aan de kwantitatieve lacunes in het huidige zorgaanbod tegemoet te komen zal het residentiële aanbod worden uitgebreid. We zijn bezig met de concrete invulling van het aantal bedden dat erbij kan komen en wij onderzoeken op welke plaatsen dat mogelijk is.

Daarnaast zal de financiering van K-bedden gelijkgeschakeld worden in de algemene en in de psychiatrische ziekenhuizen. Tevens zal er een oplossing worden uitgewerkt voor het probleem van de transportkosten die dikwijls samen gaan met de partiële opvang van kinderen en jongeren. Dit is de opvang in de partiële K bij de dag-en/of nachthospitalisatie.

Om tegemoet te komen aan de lacunes van het zorgaanbod voor delinquente kinderen en jongeren met psychiatrische stoornissen en meer bepaald aan het gebrek aan zeer specifieke zorgvorming is er in de begroting van 2002 een afzonderlijk budget vrijgemaakt voor de creatie van veertig bijkomende K-bedden. Deze plaatsen zijn bestemd voor jeugddelinquenten met een psychiatrisch probleem en zullen vanaf 1 november 2002 beschikbaar zijn. Zij zijn enkel bestemd voor de opvang van delinquente jongeren.

Daarnaast wordt geopteerd om nog een aantal nieuwe zorgvormen op te starten die specifiek bestemd zijn voor de behandeling van kinderen en jongeren. Dit zal gebeuren aan de hand van een drietal pilootprojecten. In de begroting van 2002 werd daar 3.336.695 euro voor voorzien. Een eerste pilootproject, waarvoor 557.000 euro werd gereserveerd, behandelt de gezinsverpleging van kinderen en jongeren. De andere twee pilootprojecten behandelen enerzijds de behandeling van sterk gedragsgestoorde en agressieve jongeren, waarvoor een bedrag van bijna 1 miljoen euro werd vrijgemaakt, en anderzijds de psychiatrische zorg voor kinderen en jongeren in de thuissituatie door middel van outreaching, waaraan een budget van 1,5 miljoen euro is toegekend. Elk pilootproject zal in de loop van het tweede semester van 2002 worden opgestart. Deze nieuwe zorgvormen, waarvoor de wettelijke basis dit jaar werd gelegd, kunnen een onderdeel vormen van de tot stand te brengen zorgcircuits en netwerken van zorgvoorzieningen.

Zoals er reeds werd gezegd is er in de begroting van 2002, notificatie 25 maart rubriek 26, rekening gehouden met de creatie van specifieke opvang en behandelmogelijkheden van jeugddelinquenten met een psychiatrische problematiek. Het voorstel bestaat erin om vijf maal acht K-bedden te voorzien voor heel België en die te

10.02 **Magda Aelvoet**, ministre: Il ressort de l'évaluation que l'offre de soins présente des lacunes. Il y a des manquements en ce qui concerne l'accompagnement des jeunes présentant des troubles psychiatriques graves et également en ce qui concerne certaines formes de soins spécifiques.

Le 25 mars dernier, j'ai présenté un certain nombre de priorités aux représentants du secteur. L'offre résidentielle sera étendue. Les lits K sont destinés aux jeunes délinquants présentant des troubles psychiatriques. Le gouvernement harmonisera le financement des lits K dans les hôpitaux généraux et psychiatriques. Il y aura 40 lits K supplémentaires. Nous allons élaborer une réglementation pour les frais de transport liés à l'accueil partiel des enfants et des jeunes.

Des expériences sont également menées à propos de nouvelles formes de soins axées spécifiquement sur le traitement des enfants et des jeunes. Trois projets pilotes seront lancés au cours du second semestre de 2002. Un montant total de 3,3 millions d'euros a été prévu à cet effet. La base légale pour les nouvelles formes de soins a été définie cette année. Celles-ci devront à terme être intégrées dans les réseaux de soins.

Quarante lits K supplémentaires seront créés avant le 1er novembre. Une décision sera prise quant à leur répartition lors de la conférence interministérielle pour la Santé publique, le 24 juin.

operationaliseren voor 1 november 2002. Er zal een beslissing worden genomen op de eerstvolgende interministeriële conferentie voor Volksgezondheid van 24 juni eerstkomend in verband met de concrete toewijzing.

10.03 Yolande Avontroodt (VLD): Mevrouw de minister, ik dank u voor het antwoord. De timing is perfect, maar dat is wellicht toevallig, want ik had mijn vraag al eens uitgesteld.

Het betekent alvast een zeer substantiële verbetering. Ik zal het antwoord zo bezorgen aan het hof van Beroep van Antwerpen, dat daar zelf naar had gevraagd in het kader van de rechten van het kind.

Ik heb nog een aanvullende vraagje, waarop u nu niet hoeft te antwoorden, betreffende de problemen van gesloten gespecialiseerde instellingen voor drugsverslaafden. Kunt u dat meenemen? Immers, in de eerste fase heeft men ook gesloten gespecialiseerde instellingen nodig.

10.04 Minister Magda Aelvoet: Mevrouw Avontroodt, wat het laatste betreft, bij de begrotingscontrole met nog engagementen voor 2002 hebben we ons over een aantal vragen gebogen. Daarbij hebben we prioriteit gegeven aan enerzijds de eerste pijler, anderzijds de delinquentie. Daarvoor worden, zoals ik zei, 40 plaatsen ter beschikking gesteld. Er was geen bijkomende budgettaire ruimte over in 2002. De zaak zal voort worden onderzocht en er zullen eventueel stappen worden gedaan in 2003.

*Het incident is gesloten.
L'incident est clos.*

*De openbare commissievergadering wordt gesloten om 18.15 uur.
La réunion publique de commission est levée à 18.15 heures.*

10.03 Yolande Avontroodt (VLD): Ces lits supplémentaires permettront d'améliorer sensiblement la situation.

Prendra-t-on également des mesures pour répondre aux besoins des établissements fermés pour toxicomanes?

10.04 Magda Aelvoet, ministre: Aucune marge budgétaire n'est disponible à cet effet en 2002.